

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET FOLYÓIRATA

CXL. évfolyam • 2005. március

ALAPÍTVÁ

1862-BEN

Mezőgazdasági Könyvhónap

Immár hagyományosan a Mezőgazdasági Múzeumban nyitották meg az idei Mezőgazdasági Könyvhónapot. A megnyitón dr. Lelkes Lajos, a Mezőgazda Kiadó igazgatója adta át (képünkön balról) Rakonczy Zoltánnak Az év szerzője díjat, mely egyben eddigi munkásságának elismerése is. A szerzőt műveinek kiadói szerkesztője, Wenszky Ágnes (képünkön jobbra) az alábbi gondolatokkal méltatta:

Egy olyan szerzőt szeretnék Önöknek bemutatni, akinek érdekes, mozgalmas, sokszínű életét legendás események, történetek fűszerezik. Munkatársai, kollégái, s szinte mindenki, aki vele találkozott, őriz valami anekdotát, élményt vele kapcsolatban.

Én most egy 15 évvel ezelőtti emlékemet idézem föl.

A Kiskunsági Nemzeti Park szépségeit mutatta be nekünk, s az egész napos barangolás után este mindenki a vendégszobában tért nyugovóra, ő fogta a hálózsákját, és a pusztában, a szabad ég alatt töltötte az éjszakát. Azt hiszem, hogy kevesen vannak Önök között, akik úgy 60 éves koruk körül ezt vállalnák.

Az ő fejében, 20 évvel ezelőtt született meg a gondolat, hogy hazánk védett természeti értékeit bemutató, hét kötetből álló sorozatot indítson.

E nagyszabású tervből két évtizedes együttműködés született.

Az egy-egy országrész területén található tájvédelmi körzeteket, országos és helyi jelentőségű természeti értéket be-

mutató sorozat első kötete 1987-ben jelent meg. Az első 3 kötet a Mezőgazdasági Kiadóban, a többi a Mezőgazda Kiadóban látott napvilágot. S bármilyen mozgalmas is volt ez az elmúlt 20 év, nem változott a sorozat külleme, ugyanaz a felelős kiadója és szerkesztője. S nem változott a sorozat alkotószervezője sem, akinek nevéhez fűződik az első, majd további három nemzeti parkunk létrehozása, a hazai természetvédelem intézményrendszerének felépítése.

Folyamatos és értékes munkája átível rendszer- és kormányváltásokon, tevékenysége alatt a védett területek me g k é t s z e r e z ő d t e k , és köteletségének érezte, hogy a természetvédelmi ismereteket minden szinten, szóban és írásban egyaránt terjessze.

Ha szükséges volt, hatékonyan képviselte a magyar természetvédelem ügyét nemzetközi hivatalos fórumokon, de szót értett a favágókkal, a gátörökkel is.

Írói tevékenységét most két új megjelent könyve reprezentálja. Kö-

szöntöm a rendkívüli képességű, örök-ké tevékeny, maradandót alkotó, a magyar természetvédelem meghatározó személyiségét, a 2004. év szerzőjét, Rakonczy Zoltánt!!

Wenszky Ágnes

A Mezőgazdasági Könyvtárban rendezett könyvbemutatón ismerhettük meg a szerző bemutatásában a Vad és vadászatok Erdélyországban című könyvét. *Kászoni Zoltánt* (képünkön) a vadászirodalomban járatos olvasó az eddig megjelent fél tucat könyv alapján majd egy évtizede ismeri. A reprezentatív kivitelű könyv egészen rendkívüli élményt nyújt olvasójának. A szerző ugyanis nemcsak szülőföldjét mutatja be egy-egy vad leírása kapcsán, hanem régi történelmi emlékeket, eseményeket is belesimít a vadászkalandokba. A huszonegy vaddal foglalkozó mű gazdag terítékének élményét fokozzák a ragyogó, színes fényképek. Tejszínhabként Áprily Lajos, Vass Albert, Holló Ernő, Bartalis János és Horváth Imre verseit olvashatjuk.

Ajánlom a kiadványt minden olyan, vadászatot és természetet kedvelő embernek, akit nem hagy hidegen Erdély történelme, a táj szépsége, az odakint élő emberek humora, a természettel egybefonódó életkedve.

Az igényes kiadványt az AGROINFORM Kiadó és Nyomda Kft. gondozta, telefon 220 83 31.

A harmadik oldal

Az utóbbi évtizedekben az urbanizáció, a motorizáció gyors előretörése súlyos károkat okoz a környezetünkben, természeti értékeinkben.

A megnövekedett gépjármű-forgalom, a gyárak, üzemek okozta levegőszennyeződés, a folyók, tavak élővilágának pusztulása szinte már az emberi létet is veszélyezteti.

Hihetetlen mértéket öltött a szeméttelés, az illegális személerakás, a zöldfelületekben, a növényzetben a pusztítás, károsítás, amely az erdeinkben, parkjainkban tapasztalható.

Sajnos, ez mind, de legalábbis többnyire a helytelen emberi magatartásnak tulajdonítható és elkerülhető lenne, ha változtatnánk szemléletünkön és egyre nagyobb becsben tartanánk természeti értékeinket, védenénk a környezetünket az elkerülhető károkozástól.

Sok évtizeddel ezelőtt született meg a Madarak és Fák Napja mozgalom, amely elsősorban az ifjúság számára a természet védelmére irányította a figyelmet annak érdekében, hogy már gyermekkorban kezdődjön el az értelmes természet- és környezetbarát szellemű gondolkodásra nevelés, amely elkíséri az embert egész életében.

Örülünk, hogy néhány éve újra feltámadt a szép és hasznos mozgalom, országszerte és a főváros több kerületében is tartanak Madarak, Fák Napja rendezvényt, a Budakeszi Vadasparkban már ötödik éve szerveznek rendezvényt, megismertetik a résztvevőkkel a természeti értékeket. De azok, akik általában kimentek, a természetszerető, s a fővárosi parkok rongálói, pusztítói talán nem is ismerik a mozgalmat.

A fentiekre való tekintettel a Magyar Zöldkereszt Egyesület és a Fővárosi Kertészeti Részvénytársaság elhatározta, hogy az idén május 9-én a VÁROSLIGETBEN kerüljön megrendezésre a MADARAK, FÁK, PARKOK NAPJA! A rendezvényt támogatják a természetvédelmi szervezetek, a Madártani és Természetvédelmi Egyesület, a Természetvédők Szövetsége, az illetékes önkormányzatok és oktatási intézmények. A résztvevő iskolák diákjai megismerik a Városliget történetét, a fáknak, növényzetnek az eszmei értékét, a ligetben található köztéri szobrokat és létesítményeket. Megszervezve, verseny formájában történne az ismeretek megszerzése, a cél az, hogy felvilágosítást kapjanak a zöld terület értékéről, és hogy az milyen kedvező hatással van életünkre, egészségünkre.

Szomorú látványt nyújt a Liget, pusztítás, rongálás nyomai, szeméttelés, kutyairülék mindenütt, – ezekkel a gondokkal a park gondozói már nem tudnak egyedül megbirkózni. A különböző rendezvények alkalmából a rendező szervezeteknek fel kell hívni a figyelmet a Városliget páratlan kultúrtörténeti és természeti értékeinek védelmére.

A viselkedés környezeti kultúráját folyamatosan, minden kirándulás, rekreáció alkalmából szem előtt kell tartani!

Köveskúti György

Tartalom

Solymos Rezső:

A Föld erdei, az erdők fenntartásának és fejlesztésének tudományos alapjai78

Ormos Balázs:

A vállalkozói és költségvetési erdőgazdálkodás81

S. Nagy László:

Gémesi József előadása a senioroknál83

Nagy Antal:

Szemponatok az akác sarjaztatásában84

Reményfy László, Garamszegi István:

Hozzászólások a paradigmaváltáshoz85

Néma gyereknek anyja sem látja a fától az erdőt86

Tímár Gábor–Balogh Lajos–Kovács Gábor–Madas Katalin:

Megújult „Az egyes termőhelytípus-változatokon alkalmazható célállományok” című táblázat87

Bán István: Intő jelek II.89

Kovacsevics Pál:

ISO az Állami Erdészeti Szolgálatnál90

Sárvári János:

Erdészeti nagyüzem az Akadémián91

Államilag elismert fajta92

Ruff János–Kenderes Kata:

Szeldöntések tanulságai94

Járasi Lőrinc:

Mária Terézia: „...vasgyár létesíttessék”96

Integrátor értekezlet97

Országos Magánerdő Fórum98

Pápai Gábor: Interjú Csóka Györggyel100

Egyesületi hírek103

Folytatódtak a főtítkári megbeszélések104

Bús Mária: Szakosztályülés a Bakonyban107

Detrich Miklós:

Minősített erdei iskolák, Jövőd az oktatás108, 3/B3

ERDÉSZETI LAPOK • Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata CXL. évfolyam 3. szám (március)

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR • A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE: DR. SZIKRA DEZSŐ

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG TAGJAI: Andrási Pál, Apatóczky István, dr. Bartha Dénes, dr. Czerny Károly, Detrich Miklós, Greguss László Géza, dr. Járasi Lőrinc, Mihályfalvy István, dr. Sárvári János, Zétényi Zoltán.

SZERKESZTŐSÉG: 1027 Budapest, Fő u. 68. Telefon/fax: 201 77 37 • Mobil: 06 30 97 15 255 • e-mail: erdlap@mtesz.hu

KIADÓ: Országos Erdészeti Egyesület, 1027 Budapest, Fő u. 68. • FELELŐS KIADÓ: CSERÉP JÁNOS elnök

Nyomdai munkák: INNOVA-PRINT, Budapest • Felelős vezető: ifj. Komornik Ferenc

A kézirat lezárva: 2005. március 16.

ISSN 1215-0398

Terjeszti az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad. Megjelenik havonta.

A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosok a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. Honoráriumot megegyezéssel csak felkért írásokért, fotóért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

A címlapon: Mezőgazdasági Könyvhónap 2005. Fotó: Pápai Gábor.

A Föld erdei, az erdők fenntartásának és fejlesztésének tudományos alapjai

Szemelvények az MTA rendes tagsággal kapcsolatos székfoglaló előadás tartalmából, amely 2004. szeptember 23-án hangzott el az Akadémia dísztermében

Nemzetközi összefogás az erdőkért

„Kísérlet járja be Európát és Észak-Amerikát: az erdőpusztulás kísérlete”. Ezzel a drámai hangvételű mondattal kezdődik a „World Resources” 1986. évi kötetének az erdőkkel foglalkozó része. Az 1970-es években kezdődött nagyarányú erdőpusztulás világméretű „jajkiáltása” volt ez. Az erdőségekben felerősödött a visszhang: Mentsétek meg a föld erdeit- amíg nem késő, amíg van mit megmenteni és megőrizni! Nemzetközi tudományos, világméretű társadalmi fórumok témájává vált az erdő. Az emberiség egyre jobban ráébredt arra, hogy a Föld erdei létfeltételeinek elengedhetetlen szereplői. Nagy jelentősége volt ebben annak az állásfoglalásnak, amelyet a „Római Club”-fogalmazott meg a növekedés hatáiról. A Stockholmban rendezett első környezetvédelmi világértekezlet pedig ráirányította a figyelmet a globális környezeti kockázatokra. A „Brundtland Bizottság” közös jövőnkéről készítette el állásfoglalását. Az 1992 évi Riói „Föld csúcs”-on, a Környezet és Fejlődés világkonferencián fejezték be a biológiai sokféleség és a földi éghajlat védelmével foglalkozó nemzetközi egyezmények kidolgozását, és **elfogadták a fenntartható (tartamos) erdőgazdálkodás alapelveit** (*Forest Principles*), *miután nem sikerült egyetértést elérni e témakörrel kapcsolatos egyezmény elfogadását illetően!* A terv az volt, hogy nemzetközi megállapodás születik az erdők védelméről. Erdészeti szempontból jelentős, hogy az ENSZ keretében megalakult „Az Erdőkkel Foglalkozó Kormányközi Testület”, amely később ENSZ Fórumként foglalkozott a fenntartható erdőgazdálkodás témájával. 2002 szeptemberében került sor a Fenntartható Fejlődés Világtalálkozóra. Ez alkalommal tették közzé a „Johannesburgi Nyilatkozat a Fenntartható Fejlődésről” című dokumentumot. Ebben többek között megerősítést nyert a „Riói Alapelvek” iránti elkötelezettség, kiemelten a „Feladatok a XXI. századra” elnevezésű globális program. A program végrehajtási tervében szerepel többek között, hogy

a szegénység felszámolása érdekében javítani kell a tűzifaforrásokhoz és -készletekhez való hozzáférést, fejleszteni az alternatív energia-technológiákat, nagyobb arányban felhasználni a megújuló energiákat. A program megállapítja, hogy a fenntartható erdőgazdálkodás alapvető jelentőségű a fenntartható fejlődés szempontjából. Szorgalmazza az Egyesült Nemzetek Erdő Fórumának a támogatását, a nemzeti erdészeti jogszabályok érvényesítését. Az előrehaladásról 2005-ben értékelés készül.

A fenntartható fejlődés és az erdő

A *biológiai sokféleség* megőrzéséről szóló riói nemzetközi egyezmény is közvetlenül érinti a föld erdeit, erdőgazdálkodását a populációk, a fajok, az életközösségek és a tájak szintjén egyaránt. Tíz esztendő elmúltával 2002-ben került sor Rió után a Johannesburgi Világtalálkozóra. Egyértelmű volt Rióban annak a követelménynek a kinyilvánítása, hogy az embernek joga van a természettel összhangban az egészséges, produktív élethez. Mindezek nyomán a korábbiaknál jobban tudatosult, hogy:

– az emberi környezetben *kiemelkedő a szerepe a jövő formálásában,*

– az emberiség léte *közvetlenül kötődik a természethez,*

– az emberi élet időtávját *biológiai létfeltételei határozzák meg,*

– az utódok *élelhetőségei jelentősen függenek az elődök tevékenységétől,*

– az előbbieken *felsoroltak és a Föld erdei, valamint erdőgazdálkodása között szerves és szoros összefüggés áll fenn.*

Mondanivalóm vázlatára mindezek figyelembevételével a következő:

– az erdő-, az erdei ökoszisztéma, az erdészettudomány és a kutatás,

– *kell-e nekünk erdészettudomány és kutatás?*

– az erdők *sokoldalú haszna,*

– az erdők *fenntartásának és fejlesztésének jellemzői a multifunkcionális erdőgazdálkodás keretében.*

– a világ és Európa, az EU és hazánk erdei

– a Nemzeti erdőstratégia és erdőprogram

– a jövő erdészeti tervei, feladatai és az erdészeti kutatás.

Fotó: Pápai G.
A földkerekség legnagyobb fái a Sequoia Nemzeti Parkban.

Az erdő-, az erdei ökoszisztéma, az erdészettudomány és kutatás

A téma részletesebb kifejtését – tekintettel arra, hogy a szárazföld erdeiről, azok fenntartásának és fejlesztésének tudományos vonatkozásairól lesz szó – az erdő fogalmának korszerű meghatározásával és az erdei ökoszisztémával, az ökoszisztéma-szemlélet jelentőségének és erdészeti vonatkozásainak áttekintésével kezdem. Ezt indokolja az is, hogy a harmadik évezred kezdetére az egyes erdészeti fogalmak tartalmában jelentős változások történtek.

Az erdő – korszerű felfogásban – egy adott területen élő növények és állatok biocönózisa, ahol a fito- és a zoocönózis tagjai kölcsönösen hatnak egymásra és környezetükre. Az erdei életközösségek a környezetük abiotikus tényezőivel (adottságaival) együtt erdei ökoszisztémát, környezeti rendszert alkotnak. Ismeretes, hogy az ökoszisztéma olyan részét képezi a természetnek, ahol az élettelen környezet és a benne kialakuló növény- és állat-életközösségek kölcsönhatásából az adott környezeti rendszer élő és az élettelen alkotó elemei között folyamatos anyagcsere jön létre. Az ökoszisztéma szemlélet szerint az erdei életközösségbe való bármilyen beavatkozás különböző hatással van az ökológiai rendszer tagjaira. Itt külön ki kell emelni az erdei életközösségek és élőhelyek biodiverzitásának megőrzését, helyreállítását. Miként a tartamosság (fenntarthatóság), úgy az ökoszisztéma szemlélet sem jelent az erdészeti újdonzságot. Abban az esetben, ha ezen a téren erdészeti problémák merülnek fel, annak a legtöbb esetben gazdálkodási hiba, esetleg az erdő sokoldalú hasznosításának helytelen értelmezése lehet az okozója.

A 20. század folyamán az élővilágot fenyegető veszedelem közepette erősödött az a felismerés, hogy a föld erdeinek fenntartása vagy pusztulása döntő hatással van az emberi élet minőségére is. Fokozatosan érlelődött, és társadalmi követelményként fogalmazódott meg az erdők termelési, védelmi és szociális-üdülési funkcióit illetően az a hangsúlyváltás, amely szerint az erdők környezetvédelmi, szociális-üdülési szerepe került az első helyre. Nem lenne azonban helyes, ha megfélejtkeznénk arról, hogy az erdő számottevő megélhetési forrást is jelent. A becslések szerint közel egy milliárd ember él a Földön az erdőben és az erdőből, bár ez a társadalmi tudatban kellően nem jutott kifejezésre. A fa fel-

használására épülő gazdasági ágazatokon túl az erdő és az erdő fája a káros emberi tevékenységek kedvezőtlen hatásait is képes ellensúlyozni. A legjelentősebb a globális szén-körforgásra és a hozzá kapcsolódó klímaváltozásra gyakorolt kedvező hatás *A világ erdészete és erdészeti, a tudományos kutatás és az oktatás egyaránt örömmel fogadta az erdők iránti társadalmi figyelem erősödését.* A vitathatatlan jó szándék sajnos még nem párosulhatott elegendő szakmai ismerettel, tájékozottsággal. Elsősorban ennek hiánya miatt az erdőt ért aggodók jelentős része marasztalta el az erdőgazdálkodókat sok esetben akkor is, amikor az erdészettudomány jelen állásának megfelelően, az erdészeti kutatás újabb eredményeinek hasznosításával a „jó szakmai gyakorlat” szerint művelték az erdőt és hasznosították termékeit.

Kell-e nekünk erdészettudomány és erdészeti kutatás?

A közvéleményben nem ritka az a téves felfogás, amely szerint: „Könnyen megy az erdőkerülőnek, hiszen a fák nélküle is nőnek”. Ebből fakadóan előfordul, hogy egyesek az erdészeti kutatást és az erdészeti szakképzést sem tartják indokoltnak. Nyilvánvaló, hogy azok, akik így gondolkodnak, nem ismerik az erdészettudomány lényegét és értelmét. Érdemes ezért az erdővel, az erdészettel foglalkozó *erdészettudományról* külön is szólni.

Az *erdészettudomány* az interdiszciplináris tudományok között elsősorban az agrártudományokhoz és részben a természettudományokhoz tartozik. A 21. század kezdetén egyértelmű, hogy az erdészettudományra biológiai, technikai, történeti és szociális okokból egyaránt a korábbiaknál is nagyobb szükség van. A vele szemben támasztott igények rendkívüli mértékben növekedtek a 20. század folyamán. Ez a növekedés töretlenül folytatódik a következő évtizedekben is. Tovább kell erősíteni az erdészettudomány biológiai megalapozását. Az ember csak a biológiai törvényszerűségek kellő ismeretében és e törvényeknek megfelelően avatkozhat be az erdő életébe. Az eddigiéknél jobban kell ismernie a beavatkozásoknak az egész erdei ökoszisztémára kiterjedő hatásait. Az erdészeti gondolkodásnak az emberi beavatkozásoktól mentes, zavartalanul fejlődő őserdőkől kellene kiindulni. A korábbi erdőgazdálkodás tudományos színvonalú elemzése útján magyarázatot

kell adni az erdők jelen állapotára vonatkozóan. Kellő tájékozottsággal kell rendelkezni az erdőknek az élővilágban, az emberiség életében betöltött szerepéről, a változásokról. Ezek igazolják elsősorban az erdészettudomány feladatainak sokoldalúságát, biológiai, technikai, ökonómiai és társadalmi vonatkozásait. A tudományos ismeretek kiterjedt volta és rövid időtávon való megkésztetése az erdészeti is nélkülözhetetlenné teszi az egy életen át való tanulást, továbbképzést. Az erdők kívánt színvonalú fenntartásához és a kedvezőtlen környezeti ártalmak közepette tervezett fejlesztéséhez a 21. században ez elengedhetetlen feladat.

Az erdők sokoldalú haszna, fenntartásuk és fejlesztésük a multifunkcionális erdőgazdálkodás keretében

Az erdőnek az élővilág, az emberiség története folyamán betöltött szerepéről és hasznosításáról az eddig elmondottakban is sokszor esett szó. Az elmúlt 10-12 ezer év folyamán – amikor a jelenlegi erdők kialakultak – az emberiséget különböző módon és mértékben óvták a Föld erdei és járultak hozzá az emberiség fennmaradásához. Alapvetően jellemző volt mindenkor az, hogy az erdő az ember javát szolgálta különböző anyagi és nem anyagi jellegű hasznával, szolgáltatásaival. A 21. századra az ökoszisztéma-szemléletnek is köszönhetően az erdőknek nemcsak az emberiség, hanem az egész élővilág számára nyújtott sokoldalú haszna vált jelentőssé, elismerté! *Az ember ennek az élővilágnak szerves, és nem priviligizált tagjaként részesülhet e haszonból.*

A különféle erdei „haszonvételek”, anyagi (fa, gomba, gyümölcsök, élelmiszer, vadhús stb.) szerepe és nem anyagi jellegű (környezetvédelem, rekreáció, kulturális, esztétikai) erdei termékek és szolgáltatások jelentősége számottevően változott az elmúlt évszázadban és változhat a jövőben is az erdők elsődleges rendeltetése szerint.

Az erdők sokoldalú, fenntartható hasznosításának, fejlesztésének eszköze a multifunkcionális erdőgazdálkodás, amelynek célja és feladatai a történelem folyamán az erdőtől elvárt haszon mértékétől és összetételétől, ezek változásától függött. A 20. században az erdőt elsődleges funkciójuk szerint is csoportosították. A termelési, a szociális és üdülési, esztétikai, valamint a védelmi rendeltetés súlya

és szerepe változott. A korábbi „fatermelés-centrikus” funkció kiemelt szerepébe a védelem és a szociális-kulturális funkció lépett, bár az erdők fájának, mint újratermelhető környezetbarát nyersanyagoknak a jelentősége is kiemelkedő maradt. Ennek megfelelően a 21. században fokozatosan kialakulóban van a multifunkcionális erdőgazdálkodás, amely a 21. század erdészetiének meghatározója lesz.

Az erdészet, az erdőgazdaság, magába foglalja az erdővel kapcsolatos valamennyi tervszerű emberi szakmai tevékenységet. Már a rómaiak is nagy figyelmet fordítottak a „faművelésre”. A mai értelemben vett, az akkori tudományos ismereteket magába foglaló erdészeti kézikönyvek egyike 1529-ben jelent meg. 1757-ben Hartig és Cotta az erdőgazdaságtan alapjait publikálta. Hundesbagen erdészettudományi enciklopédiáját 1821-ben adták ki, amikor nálunk Selmechányán már működött az erdészeti felsőoktatás.

Az ezredforduló időszakában egyértelművé vált, hogy a 20. században számottevően megnövekedett társadalmi-gazdasági igények nyomán *jelentős változásokat kell a 21. század erdő-tudatában, továbbá erdő- vad- és fagazdaságában megvalósítani.* A biológiai sokféleséget megőrző és a helyreállító fenntartható, multifunkcionális erdőgazdálkodás lehet ennek a döntő eszköze, amely felöleli az erdei termékek és szolgáltatások teljes körét. Az „Európai Erdők Védelme Miniszteri Konferencia” Helsinkiben kiadott határozata szerint: „*a fenntartható erdőgazdálkodás (sustainable forest management) az erdő és az erdőterület olyan kezelése és hasznosítása, amely a biodiverzitást, a bozamképességet, a megújuló képességet és a vitalitást megőrzi, és fenntartja a releváns ökológiai és ökonómiai és szociális funkciókat helyi, országos és globális szinten, a jelenben és a jövőre nézve egyaránt, és nem okoz hátrányos hatásokat más ökoszisztémáknak sem*” Ehhez a megfogalmazáshoz, az igényeket figyelembe vevő változásokhoz alapot nyújtottak az erdészeti kutatás eredményei, valamint az ennek nyomán kialakulóban lévő szemlélet- és paradigmaváltás. A következőket célszerű külön is kiemelni:

– Az ökoszisztéma-szemlélet gyors terjedése és ennek megfelelően az erdei ökoszisztémákban való gondolkodás az erdőművelésben és az erdészeti kutatásban.

– Az erdők környezetvédelmi, mindenekelőtt a természetvédelem területén betöltött szerepének elsőrendű kibang-súlyozása, valamint az erdőgaz-

dálkodás módszereinek és eljárásainak ezekhez való igazítása.

– A társadalmi jólétet növelő erdei szolgáltatások iránti igények figyelembevétele, főleg amelyek az ember egészségének megőrzését, felüdülését, továbbá a veszélyeztetett élővilág fenntartását szolgálják.

– A szociális, kulturális kérdések megoldásának, elsősorban a munkahely megtartásának a tartamos elősegítése.

– A környezetbarát fának, mint nyersanyagoknak az igényeket figyelembe vevő mennyiségben és minőségben való rendelkezésre bocsátása a fenntartható erdőgazdálkodás alapul vételével.

– A megtermelt fa (dendromassza) lehetőség szerinti teljes hasznosítása, figyelembe véve az energiatermelés idevonatkozó távlati céljait.

– Az ökológiai és az ökonómiai, továbbá a technikai tényezők és követelmények harmóniájának megteremtése a multifunkcionális erdőgazdálkodásban.

– Paradigmaváltás az erdészeti kutatás tematikájában.

A változásokkal összefüggő, és az itt kiemelt tényezők egyúttal elősegítik az erdészeti és fatudományi kutatások jövőben várható tematikájának meghatározását is. A kapcsolódó koncepcionális kérdések közül ennek során ki kell hangsúlyozni, hogy:

– az erdészeti kutatás korábbi faállomány centrikusságával szemben az erdei ökoszisztéma-szemlélet alapján ki kell, hogy terjedjen valamennyi részterület kutatásakor is azokra a hatásokra, amelyek az ökoszisztéma tagjait érik az emberi beavatkozások következtében,

– foglalkozni kell a biológiai sokféleségnek, az ökológiai tartamosságának a

konkrét és nem csupán az általános irányelveken alapuló megfogalmazásával és a meghatározó tényezőknél a kísérleteken alapuló lehetséges számszerű kifejezésével,

– az erdő életébe történő emberi beavatkozásokat (például: fatermesztési eljárások, technológiák) a kutatási eredmények alapján úgy kell végezni, hogy a különböző célok a legkisebb mértékű és számú beavatkozás eredményeként valósuljanak meg, ennek az igazolására is szükségesek a bosszú lejárati (tartam) kísérletek,

– az eddigieknél jóval nagyobb hangsúllyal kell a természetközelség meghatározó tényezőit kutatni és egyértelműen kifejezni, különös tekintettel a változó vagy megváltozott ökológiai adottságokra,

– az erdő és a természetvédelem közötti összefüggéseket össze kell hangolni, amelyhez nélkülözhetetlenek a különböző követelmények megvalósításának hatásvizsgálatai, az egyes „elmélet”-eket, „hipotézisek”-et, azok szignifikáns voltát elegendő bizonyító kísérlettel kell igazolni,

– külön kell kiemelten foglalkozni a társadalmi kapcsolatokkal, a társadalomnak az erdészeti stratégiai döntések megfogalmazásában való részvételével.

Az eddigiek során ismertetettekkel azokat a fontosabb általános vagy konkrétabb elméleti és gyakorlati kérdéseket tárgyaltam, amelyek a Föld erdeinek állapotát és az erdőgazdálkodás helyzetét a jelen évszázadban várhatóan a leginkább befolyásolják. Ezek után rátérek a Föld, Európa, az EU és Magyarország erdeinek ismertetésére.

(folytatjuk)

**Válassza az
EREA-TOURS Erdészeti és Faipari Utazási Irodát
üzleti és magánútjai megszervezéséhez!
Kösse össze üdülését szakmai kiállítások
megtekintésével!**

További részletekről érdeklődjön irodánkban:

EREA-TOURS

Budapest II. Fő u. 68.

Tel./fax: (1)-201-2453

e-mail: erfatour@qwertynet.hu

www.erfatours.hu

A vállalkozói és költségvetési erdőgazdálkodás

Vitassuk meg!

Az országot járva, több helyi csoportnál és a személyes beszélgetések során is felvetődött, hogy az Erdészeti Lapok hasábjai adjanak helyt a szakmánk fontos kérdéseiről szóló vitáknak. Ezért választottam és bocsátom vitára a címben megnevezett témakört.

Valószínű új megfogalmazást kell bevezetnünk, tudatosítanunk az erdészeti ágazatban. Sok félreértés, pénzügyi támogatás elmaradása, politikai felhangok, ellentétek kiváltója, az EU-ban meg nem értés eredője, hogy hazánkban rosszul terjedt el, rosszul terjesztettük el az állami és magánerdőgazdálkodás fogalmát a gazdálkodás értelmezése tekintetében.

Ma is érezhető a szembenállás, szembefordítás az állami és magánerdőgazdálkodás között. Az erdészeti kormányzat is sajnos eddig partner volt a megosztásban. A magánerdőgazdálkodás civil szervezeteinél is érezhető az államtól való tartózkodás.

Vajon mit értünk állami és magánerdőgazdálkodáson, mit ért a kívülálló, a döntéshozó, a politikus és a szakma is a megnevezések alatt. A rossz értelmezés következtében hátrította el korábban a természetvédelmi kormányzat az állami erdőgazdálkodók kártalanítását, mondván az állam az államnak nem fizet. Komoly természetvédelmi lobbifolyik az ügyben, hogy a védett állami erdők kerüljenek a nemzeti parkokhoz, mint állami erdőgazdálkodókhoz.

Őszintén meg kell vallani, hogy Egyesületünk elnevezéseiben is támogatta a félreértés lehetőségét: Állami Erdőgazdálkodók Pártoló Tagi Tanácsa, Magán Erdőgazdálkodók Pártoló Tagi Tanácsa. A megoldást sokszor segíti egy-egy elnevezés módosítása, hiszen a kommunikáció ma az egyik legfontosabb gazdasági tényező.

Mi is az állami és magánerdőgazdálkodás jellemzője a felvetett problémák kérdéskörében? Nem az a döntő, hogy állami vagy magántulajdonú az erdő gazdálkodó, hanem az, hogy **VÁLLALKOZÓI VAGY KÖLTSÉGVETÉSI JELLEGŰ ERDŐGAZDÁLKODÁST folytat-e. A vállalkozói erdőgazdálkodók az állami erdőgazdasági részvénytársaságok és a magánerdő-tulajdonosok**

vagy magán erdőgazdálkodók. Tehát **a lényeg a vállalkozói erdőgazdálkodáson van,** mely kockázatokat vállal és a piaci viszonyok befolyásolják tevékenységét. Ezzel szemben a nemzeti park erdőgazdálkodása költségvetési, hiszen a piactól gyakorlatilag független a nemzeti park tevékenysége, a közel kilencven százalékos állami költségvetési támogatás miatt. A működését a költségvetési források határozzák meg. Éppen ezekben az években személyi leépítés tapasztalható a nemzeti parkoknál, de nincs módjukban vállalkozói tevékenységével a forráshiányt pótolni. **Az állami vállalkozói erdőgazdálkodók tartós állami tulajdonban tartása éppen a közcélú tevékenysége miatt történt meg, melyet sajnos egyik kormány sem vesz komolyan és a közcélú támogatást nem biztosítja, ezért az erdőgazdálkodónak a saját forrásait kell igénybe venni. A magánerdőgazdálkodás is végez közcélú tevékenységet, ezért oda is jár a támogatás.**

Az állami erdőgazdasági részvénytársaság nem tulajdonosa az erdőnek – bár időként úgy viselkedik, le kell szokni róla –, hanem szerződés és előírások keretében kezeli, használja az állam tulajdonában lévő erdőt és javait. A magánerdőtulajdonos maga kezeli erdejét vagy más erdészeti szakemberrel, erre szakosodott szervezettel kezelteti szerződés keretében. Tehát szintén vállalkozó típusú az erdőgazdálkodás és így a piacnak kiszolgáltatott. Az állami költségvetés és az ÁPV Rt. különböző módon támogatja a vállalkozói erdőgazdálkodást. Az elmúlt tizenöt év egyértelműen azt mutatja, hogy nem elegendő a támogatás és nem jó módon történik, hiszen az állami erdőgazdálkodás beszűkülése folyamatos, szervezeti összevonások, létszám csökkenés, költségvetési támogatás hiánya jellemzik, a magánerdőgazdálkodás, pedig még most is korlátozottan működőképes, nagy erdőterületek nem kezeltek, máshol kiválsó magánerdőgazdálkodás folyik.

Miért jó, hogy vállalkozói és költségvetési erdőgazdálkodásról beszéljünk?

A vállalkozói erdőgazdálkodás alapvetően a saját maga által megtermelt javak hozamaiból kezeli az erdőket, te-

hermentesítve az adófizetőket. Sőt maga az erdőgazdálkodó is jelentős költségvetési adófizető (több mint tíz milliárd forint évente a befizetés, ha demagógok vagyunk, akkor az erdőgazdálkodók által befizetett milliárdok közel fele részben teremtik meg a természetvédelmi költségvetést).

Tudatosodjon a szakmában és a kormányzatban is, hogy a vállalkozói erdőgazdálkodás az erdőben folyó gazdálkodásra vonatkozik és maga után vonja, sőt elvárja, hogy a köz, a társadalom érdekében végzett tevékenységét mind a költségvetési pénzügyi támogatási rendben, mind a különböző rendeletekben, a vállalkozói szerződésekben ismerje el. (természet- és környezetvédelem, erdészeti erdei iskola, erdei turizmus, erdei sportok, erdei vasút stb.) Az ilyen jellegű költségvetési támogatás a természetvédelem területén mindennapos gyakorlat.

Tudatosodjon, hogy az állami erdőgazdasági részvénytársaság vállalkozik az állami erdők kezelésére és ezt korrekt, állandó és két vagy több oldalú szerződés keretében teheti csak meg. Az állami erdők tulajdonosa(i) egyértelműen fogalmazzák meg a szerződésben az elvárásait, de utána hagyják „békén” az erdőgazdálkodót munkavégzése közben. A magánvállalkozó esetében elképzelhetetlen, hogy ne legyen egyértelmű szerződés a vállalkozó és az erdőtulajdonos között, hogy egy szerződés megkötése után a tulajdonos állandóan beleszóljon közvetlenül vagy közvetve a szerződött fél tevékenységébe.

Tudatosodjon, hogy az Európai Unióban az erdő az erdőre alapozott iparágak alapja, a faipartól a nyomdaiparral és kiadói tevékenységgel bezárólag. Az EU gazdasági hozamának közel tíz százaléka. A környezetbarát faanyag hasznosításával az erdőgazdálkodás mint ágazata a fenntartható gazdálkodásnak, nemcsak hazánkban, de az EU-ban is. Tehát nem természet- és környezetellenes tevékenység.

Tudatosodjon, hogy az erdőgazdálkodás a vidékfejlesztés meghatározó része. A kis településeken gyakran az egyetlen intézmény és munkaadó az erdőgazdálkodó, mely hosszú távon is az

marad. Az EU 2007-2013. évekre vonatkozó tervezett támogatása szerint az erdő a vidékfejlesztés kiemelt ágazata.

Tudatosodjon, hogy nem kell szégyellni a vállalkozói erdőgazdálkodást, hiszen bevett gyakorlat Európában. Tudatosodjon, hogy az állam és társadalom nem mondhat le az erdő termékeiről, hozamairól. Ellenkezően, nem járunk el helyesen, ha például a természetvédelem által kezelt állami vagyon hozamára nem tartunk igényt, csupán a megőrzésre és költségvetési támogatásokra helyezük a hangsúlyt. Ha ez az elvárás, akkor csak ilyen típusú állami vagyont és erdőt kezeljenek és tevékenységet végezzenek a nemzeti parkok. Az erdőkezelés általában legyen az erre szakosodott és tapasztalatokat szerzett állami vagyongazdálkodó, vállalkozó erdőgazdálkodóké. Ezzel együtt az sem járható, hogy egy költségvetés jellegű erdőgazdálkodó, a nemzeti park, a költségvetést kikerülve, a saját fenntartója, a minisztérium által kiírt pályázatokra pályázik és nyer. A tevékenységéhez szükséges pénzüsszeget, nyíltan a költségvetésben kell betervezni és elfogadtatni.

Elvárás viszont a vállalkozó erdőgazdálkodóknál a természetközeli erdőkezelés minél kiterjedtebb alkalmazása, mely a vállalkozói szerződés kiemelt része.

Tudatosodjon, hogy az erdőgazdasági vállalkozások és nemzeti parki erdőgazdálkodók is a mai törvények betartásával végzik az erdőgazdálkodási tevékenységüket. Ezt bizonyítja a hatósági felszólalások csekély száma mindkét oldalon.

Ugyanakkor rendet kell teremteni a közel tízéves tapasztalatok birtokában az ún. zöld törvényekben. Mind az erdő-, vadászati és természetvédelmi törvényt módosítani kell, éppen a tulajdonjog elsőbbsége (állami és magán) és tiszteltben tartása miatt, de egyéb azóta időszerű kérdések megoldása érdekében (erdészeti hatósági munka egyszerűsítése, közös magánerdő-területek területi rendezése, erdő és ültetvény fogalmának újragondolása, védett területek felülvizsgálata, természetközeli erdőgazdálkodás erősítése, a vadgazdálkodás-vadászat-vadászturizmus rendezése, a megújuló energia előretörése, területalapú támogatás az erdőre, EU elvárások beépítése, erdőfenntartás rendezése, a nemzeti parkok hatósági és vagyongazdálkodó munkájának szakszerű szabályozása stb.). Éppen a vállalkozói szerződések keretében végzett erdőgazdálkodás tapasztalatai segíthetnek a módosítások meghatározásában.

Az erdészeti adózást is át kell tekinteni, mind a közcélú feladatok ellátása

miatti kedvezmények elérése, mind a magánerdő-gazdálkodók egyes rendezetlen adózási tételai miatt.

A legfontosabb, hogy az új megnevezés tudatosításával és gyakorlatával az állami és magánerdő-gazdálkodók, mint vállalkozók EGY OLDALRA kerülnek és nem egymással szembe az érdekeik érvényesítésekor. E szerint célszerű módosítani gondolkodásunkat, törvényeinket, rendeleteinket és támogatási rendünket, valamint szakmai érdekvédelmi tevékenységünket is.

Az erdőgazdálkodó, az erdőgazdasági és nemzeti parki területen is sokkal hatékonyabb közönségkapcsolati tevékenységet kell végezni ez ügyben is. Erre jó példaként indult az EGERERDŐ Rt. és az ÉSZAKERDŐ Rt. megbízása az Erdészeti Erdei Iskola Szakosztály kérdőíves felmérése és tévképzetek közönségkapcsolati kezelése ügyében. Reméljük, hogy az eredmények ismeretében minél több erdőgazdálkodó kapcsolódik be a munkába az idei évben.

Egyesületünkönél is célszerű lenne módosítani az elnevezéseket, például: Állami Erdőgazdasági Vállalkozók Ta-

nácsa, Magánerdő-tulajdonosok és Vállalkozók Tanácsa.

Várom tagságunk, a kutatók, az állami és magánvállalkozói erdőgazdálkodók, a nemzeti parkok erdőgazdálkodói, a hatóságok és tulajdonosok véleményét, javaslatait, hogy az erdészeti ágazat és az erdészek szakmai értekeinek és érdekeinek minél teljesebb érvényesülését érhesük el, ezáltal erdeink közös elvek és törvények általi kezelését javítsuk.

A felvetett gondolatok zömét a tagsággal folytatott beszélgetéseim, különböző rendezvényeken és tanulmányutakon szerzett információk alapján állítottam össze. Kérem tehát, hogy ne Ormos Balázssal vitatkozzanak, hanem a felvetett gondolatokkal, mindannyiunk érdekében. Várom a szokásos, lapunkba író tagtársainkon kívül az eddig kevésbé szereplő tagtársak írásait is. Kérem továbbá, hogy a vélemények rövid, tömör megfogalmazásban kerüljenek megküldésre, mert ellenkező esetben szükségessé válik a szerkesztés.

Köszönöm az együttműködést.

Ormos Balázs
főtitkár

A 2005. május 17-i „Erdészeti Fórum” programja

Az Erdő és klíma NKFP projekt eddigi eredményei
(Szakmai vitautülés)

Helyszín: Budapest, MTA Székház, I. em. Díszterem,
2005. május 17., 10 óra

Levezető elnök: **dr. Solymos Rezső**
Mátyás Cs.: A projekt rövid ismertetője

- Szalay S. – Víg P.:** Új térképek és adatok a klímaváltozás trendjéről
Mészáros Ilona: Szárazságstressz és tolerancia: ökofiziológiai vizsgálatok – egyelőre még bizonytalan!
Mátyás Cs. – Nagy L. – Ujvári F.né: Klímaváltozás és a tolerancia genetikai háttere
Berki I. – Rasztovcics E.: A bükk és kocsánytalan tölgy toleranciahatárai – terepi vizsgálatok
Mátyás Cs. – Gálhidi L.: Zonális vegetáció (faállomány)-típusok toleranciahatármodellezése
Leskó K. – Szentkirályi T. – Kádár F.: Nagylepke együttesek és a klímaváltozás”
Hozzászólások

11:45–12:15 S z ü n e t

- Csóka Gy. – Koltai A. – Hirka A.:** Klímaváltozás és erdeink egészségi állapota
Führer E.: Szervesanyag-termelés, szénmérleg és klíma
Tóth J. A.: Szervesanyag-lebomlás és klíma
Veperdi G.: Klíma és növedékvizsgálatok
Mátyás Cs.: Záró gondolatok
Hozzászólások, vita
Értékelés és bezárás: **dr. Solymos Rezső**

Az állami erdőgazdálkodás helyzete, időszerű kérdései

Gémesi József előadása a szenioroknál

– Tágabb összefüggésben megtudhatjuk, hogy **2004 végével** az állami vagyron **703 md Ft-nyi** összegben, változó részvényarányban és **141** társasági egységben testesül meg. (Óhatatlanul elgondolkodtató, hogy ez milyen nagyságrend maradványa és indokoltan szükségszerű folyamat eredménye-e?) Ebből az állam 100 %-ban tulajdonos **48** vállalati egységben. Az előzőekből **2005 végével 556 md-nyi** vagyonértékkel számolnak **83** társasági egységben. A különbséget még szerepel a privatizációs előirányzatban. A megmaradó vállalati egységből **21 rt-t** (mint elidegenítésre korlátozott) **tartós vagyonelem** körébe soroltak, ebbe tartozik a **19 Állami Erdőgazdaság** és még 2 más típusú vállalat. Ez a megkülönböztetett elkülönítés jelzi az állami erdők nemzeti vagyonban elfoglalt helyét és képezheti azt a reménybeli alapot, hogy a vagyonnal való gazdálkodás távlatos szemléletű.

Ebben a szemléletben a **19 Állami Erdőgazdasági Rt.** feladata **975 ezer ha.** területen mintegy 1000 md Ft-nyi erdővagyon kezelése, hasznosítása. Az erdő tartamos fenntartása, üzemvitelének áttekintése érdekében a cégek 3 éves üzleti tervet készítettek. Az rt.-kben folyó tevékenység szakszerűségét az Erdőrendezési Szakhatóság 2004. évi ellenőrzése során minősítette. A vizsgálati jelentés megállapítása egyenként és összesítetten is jó, illetve kiváló minőségű volt annak ellenére, hogy az előző évben milliárdos nagyságrendű aszálykár befolyásolta az eredményességet. A károk enyhítéséhez jelentős összeggel hozzájárult a ÁPV Rt. belső forrásaiból. Az üzemág stabilizálását szolgálta az a intézkedés is, hogy a **2004-ben keletkező** közel 1 milliárdos osztalékot visszahagyták meghatározott prioritású fejlesztésekre; olyanokra mint:

- az EU-s pályázatok feltételeinek a biztosítása,
- a természetvédelmi igényeknek megfelelő technológiai fejlesztések,
- tőkeemelés technológiák bevezetésére,
- a vadgazdálkodás korszerűbb komfortosítása, továbbá olyan különféle közmunka-programok előkészítése, amelyekhez központi és más állami intézmények, alapok kapcsolódhatnak.

Így képződhetett a Foglalkoztatási Tanács csatlakozásával mintegy 5-600 milliós forrás erdőművelési, felújítási és más erdészeti munkák munkanélküliekkel történő végeztetésére stb. Mindezek ellenére sem volt az elmúlt évben veszteséges egység.

– Az állami erdőgazdaságok alkalmazkodóképességét és szakirányú elkötelezettségét, érdekelttségét jelzik a külső megrendelések. Egyre több megbízásos munka végzésére kapnak felkérést; útfásítás, erdőtelepítés stb., amelyekből figyelemre méltó bevétel képződött.

A tájékoztató rámutatott, hogy a **2005-ös esztendő nehezebbnek látszik** elsősorban forrás tekintetében. A tervezett kevesebb fakitermelés önmagában jelentősebb árbevétel kiesést jelent. A Natura 2000 programmal összefüggő rendelet végrehajtásából, valamint a természetvédelmi korlátozás miatti kiesésből együttesen érzékelhető lehet az árbevétel csökkenés. Az FVM-ből várható különféle támogatások forrásai szintén bizonytalanok. A közcélú feladatokra – amelyek jelentős részét el kell végezni – pl. a közjóléti támogatásra kevesebbet terveztek, mint az eg.-ok befizettek. A mai támogatás nem tölti be a szerepét, mert az rt.-k az erdőfenntartási költség töredékét kapják a más címen befizetett összegnek is. A kialakult helyzetben a várható nehézségek áthidalására vizsgálják a szervezeti korszerűsítésben még feltárható tartalékokat.

– A természetvédelemmel összefüggő kérdésekben megállapításra került, hogy az rt.-k számára hasonlóan ki-

emelt célkitűzés a természetes erdőkép fenntartása. Elmozdulás történt a természetkímélő módszerek minél szélesebb alkalmazása irányába. Az állami erdők rt.-k vagyonkezelésében kialakultak azok a módszerek és szabályozási lehetőségek, amelyek a természetvédelmi igények teljesítésére is alkalmasak. Az FVM és a KTVM között feszülő kérdések megítéléséhez tágabb összefüggésben célszerű elemezni a lehetőségeket. Az ÁPV Rt.-n belüli állami erdők üzemvitel, belső érdekeltégi szabályozói kielégítik a mai tágabb, természetigényű elvárásokat. A költségvetési típusú kezelés a szakszerűség lazulásának kockázatát hordozhatja és pl. a Pro Silva jellegű „átállás” fedezetére sem biztos, hogy több garancia lenne. Kétségtelen viszont, hogy az erdő távlatos érdekét leghatékonyabban az egy intézmény útján történő vagyonkezelés és tulajdonjog-gyakorlás szolgálhatja. Az ilyen ható cselekvések,

A tájékoztatót a jelenlévők igen hasznosnak és időszerűnek tekintették, ennek kapcsán kérdéseket tettek fel és véleményt alkottak *dr. Járasi L., Tokodi M., dr. Szász T., dr. S. Nagy L., dr. Erdős L., Köveskúti Gy., dr. Király P., Varga B., és Zágony I.* A véleménycseré kapcsán felmerülő kérdések a következőkben összegezhetők:

Az állami erdő elidegenítésére vonatkozóan (bár elvileg lenne rá lehetőség) az a jelenlegi álláspont, hogy az állami erdő nem eladó! Az eg.-i társaságok még inkább eladhatatlanok.

Vannak azonban olyan mozaik, 1–2 %-nyi „szórvány” területek, amelyek szakmai kontrollal való forgalomképesse tétele elősegítené a tagosítást, egyúttal a szakszerűbb kezelést is.

A mg.-i hasznosításból kieső területek (cca. 1 mill. ha) hasznosítására kétségtelenül a gye- és az erdőművelési ágú hasznosítás látszik a legmegfelelőbbnek.

Erre azonban jó programokkal, szaporítóanyaggal stb. kell felkészülni. Ez szakmai kihívás, amelyre célszerű felkészülni megfelelő és szakszerű publicitással is.

Az erdei választékok napjainkban átértékelődtek és hasznosításuk nemzetgazdasági érdek. Alapkövetelmény, hogy pl. energia célra csak az eddig piacképtelen, sarangolt tűzifa-választé-

kok hasznosíthatók, ami a begyűjtendő anyaggal növelhető.

Elfogadható álláspont, hogy a Pro Silva igényű kezelésre való szakmai átállás igen hosszú távon képezhet gyakorlatias erdőkezelési módszert. Kialakulásának feltételei: a fokozatosság, minősített erdészi felkészültség és a mintaterületeken szerzett tapasztalatok befoglalása a folyamatba.

Az állami erdő és a hasznosításával összefüggő ágazati kérdéseket, illetve a vidékfejlesztésben betölthető szerepét ajánlatos lenne arányainak megfelelően kimunkálni és a Nemzeti Fejlesztési Tervben érvényre juttatni.

Az elnök azzal zárta a napirendet, hogy napjainkban nélkülözhetetlen az együttgondolkodás és a szakmai információcsere. A kapott öszinte helyzet-elemzés jó alapot képez a Szeniorok Tanácsa további munkájához. Majd megköszönte Gémesi úrnak a szakmai elkötelezettségét is érzékeltető tájékoztatóját és további eredményes munkát kívánt.

Lejegyezte: **S. Nagy László**

Fotó: **Pápai G.**

Szemponatok az akác sarjzatatásában

Az akácok tarvágását követően az erdőfelújításban egyre inkább érvényesülő energiatakarékos megoldás, a gyökérsarj-ról való felújítás válik általánossá. Az akácok többnyire elegyetlenek és a természeti értékekben a természetszerű erdőkhöz viszonyítva szegények.

Korunk nagy kérdése a környezetvédelmi és természetvédelmi szempontok érvényesülése. Igyekeznünk kell az erdőgazdálkodásban is a lehetőségeinkhez mérten ennek az elvárásnak megfelelni. Az akácok sarjzatatásánál helyenként tapasztalható, hogy a felújításnál körültekintéssel, költségek nélkül is természetvédelmi és környezetvédelmi többlettel lehetne végezni a munkát. Már a tarvágásra való besorolásnál a természetvédelmi szempontokat figyelembe vevő előírást kellene készíteni, melyet a fakitermelés során szem előtt kell tartani. A tarvágás során meg kell kímélni a szórványosan található, természetvédelmi szempontból az akácnál értékesebbnek tekinthető fafajokat és cserjéket, mint például a vadkörtét, az ostorfát, a kocsányos tölgyet, a kései meggyből is hagyásfákat kell megtartani. Ugyancsak óvni kell az odvas fákat, ugyanis ezek piaci értéke eltörlül természetvédelmi jelentőségük mellett.

Amennyiben a tarvágásra kerülő akácokban nem volnának természeti

többlettérteket képviselő faegyedek, akkor akácokat kell hagyni, melyeket a madarak beszállónak használnak.

Figyelemmel kell lenni a még fellelhető őshonos cserjékre – kökény, galagonya, kecskerágó –, melyek az akácok megelőző természetes homoki kocsányos tölgyesek cserjeszintjéből maradtak fenn. Ezeket nem szabad a tarvágást megelőző aljnövényzet-takarítás alkalmával kivágni, mivel ezek a cserjék is a megvalósítani kívánt biológiai sokféleséget szolgálják. A tarvágást követően helyenként gyakorlattá vált a gallyégetés, mely szinte minden szempontból károsnak mondható.

A környezetvédelmi és természetvédelmi szempontok is azt kívánják, hogy a gally maradjon a vágástéren, így tanítják ezt az erdészeti képzésünk minden szintjén. A vágástéri hulladék nem szemét, hanem olyan szerves anyag, amely táplálék, búvóhely, élettere mikroszkopikus élőlényeknek, állatoknak, növényeknek, ugyanis „minden, ami vegetál, csúszik, mászik, szalad vagy repül” a biológiai sokszínűség része.

Ugyancsak közismert, hogy minden faanyag – kéreg, gally – elégetése tovább növeli a légkör szén-dioxid terhelését. Az akácok nagy része száraz termőhelyen van, ezért is fontos a gallyal való talajtakarás, az alom csapa-

déktárolási kapacitásának növelése a talaj kiszáradástól való védelme.

Amennyiben a sarjzatatási technológia során problémát jelent a „szerte-szört” gally, akkor célszerű nagyobb csomókba összerakni, mely nem jelent többletmunkát, ugyanis az égetéshez eddig is össze kellett hordani. Az így összerakott csomók fészkelő helyei lesznek egyes madárfajoknak és védelmet találnak benne a ritka prémes kisragadozóink. A sarjzatatási technológia során fel kell hagyni a „csak akác” érdekében történő beavatkozásokkal, tisztítással, tőszám-beállítással. Figyelembe kell venni a tarvágás során helytelen szemléletet követve kivágott vadkörte, kocsányos tölgy, ostorfa és cserjék sarjait és az akác-sarjakkal szemben előnyhöz kell ezeket juttatni, hogy ezáltal gazdagítsuk a gyenge természeti adottságú akácainkat.

A sarjzatotott akácok korosbodásával is érvényesíteni kell a biológiai sokszínűségre való törekvést.

Megjegyzés: A cikk írója tisztában van vele, hogy a magyar erdőgazdálkodásban a természetvédelmi és környezetvédelmi szempontok példamutatóan érvényesülnek. A leírtakat a gyakorlat nem mindenütt tette magáévá, csak egyes elemeit alkalmazták.

Nagy Antal

Dolgozzunk közösen a paradigmaváltáson

(Észrevételek Asztalos István EL 2005. januári számának 32. oldalán megjelent cikkére)

Szeretném elismerésemet kifejezni a „Paradigmaváltás” című írásmű közléséért. Asztalos István cikkéhez csak egy kis megjegyzést fűznék. A kétszáz évvel ezelőtti árvízvédelmi munkák „tévedéseit” nem kell senkinek „belátania”. Akkor megélhetést, termőföldet kellett adni a sok nincstelen szegény embernek, hogy ne kényszerüljenek Amerikába vándorolni. Hajózhatóvá kellett tenni a Tiszát, hogy a tutajok gyorsabban lejussanak Szolnokra, Szegedre. Az akkor épült gátrendszer nagyon jól betöltötte a feladatát. Nem gondolhatták Vásárhelyi Miklósek, mi csoda erdőirtás lesz a Kárpátokban, ami megnöveli a talajok lefolyási tényezőjét. Akkor még nem volt elképzelhetetlen a Kárpátokban hegyvidéki tározók építése, ami manapság – a politikai határok változása miatt – sokkal nehezebben kivitelezhető. Pedig ezek jobban szolgálnák az árvízi vízhozamok csúcsainak tompítását, mint a most – kényszerűségből tervezett – sík vidéki tározók.

Ha tehát most más megoldásokra kényszerülünk, ne minősítsük elődeink munkáját egyszerűen tévedésnek, amit most „be kellene látnunk”, és „jóvá kellene tennünk”.

Reményfy László

* * *

Nagy érdeklődéssel olvastam a Szerző cikkét, a benne foglaltakkal, a szemléletváltás tekintetében, maradéktalanul egyetérték. Az izgalmas írás azonban megérdemel néhány kiegészítést:

Így nem felejtkezhetünk el arról, hogy az állandó erdőborítás melletti erdőkezelés igénye hazánkban – éppen az erdészekben, sőt elsősorban állami erdészeti szolgálatban lévő erdészekben – fogalmazódott meg, a mai PRO SILVA HUNGARIA elődjének tekinthető és az OEE Erdőművelési Szakosztálya kebelén belül szerveződő PRO SILVA csoport 1992-ben Visegrádon megtartott alakuló ülésén.

Az ott megjelentek közül többen már akkor folytattak ilyen jellegű próbálkozást.

Ez idő tájt még sem a hivatalos, sem a civil természetvédelem nem foglalkozott e gondolattal. (A KÖM Természetvédelmi Hivatala által 2001-ben kiadott „A természetszerű erdők kezelése” című könyvből is még a klasszikus felújítógátások köszönnek vissza.)

Ezen erdészek munkája, a megerősödő természetvédelem és egyéb – közöttük akármilyen furcsa –, sokszor gazdasági okok miatt is terjed az új típusú gazdálkodás.

Abban igaza van a Szerzőnek, hogy nem elég gyorsan. Ennek oka azonban nem csak az erdőgazdálkodók technokrata szemléletében rejlik, ugyanis – Szerző által is említetten – az egész erdőfelületi – erdőtervezési rendszerünk a maga katonás jellegével a vágásos erdőgazdálkodásra épül, és esetenként ez annak az erdőgazdának is gátló tényező, aki egyébként szívesen fordulna az új felé, de a megtermelődött faanyagról nem mondhatja le.

Könnyen belátható ugyanis, hogy azonos fatömeg hagyományos vágásos módon egy erdőrészből történő letermeléséhez és a vágásterület felújításához sokkal kisebb szakmai előkészítő munka, és sokkal kevesebb igazgatási díjfizetés (ld. 55/2003. FVM rendelet) tapad, mint a több erdőrészletben történő szálalásjellegű beavatkozások esetében.

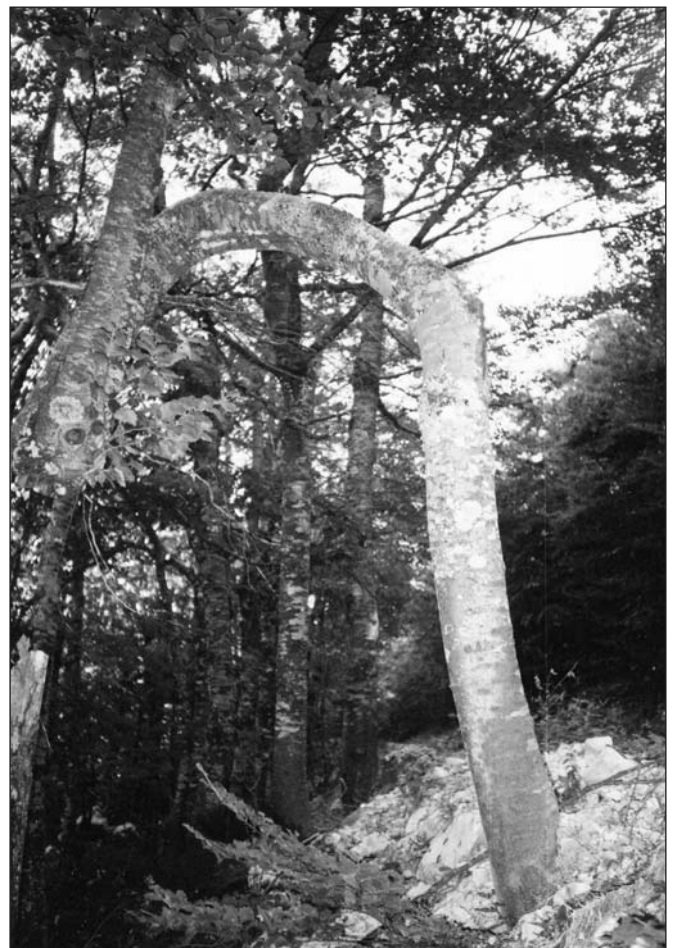
Ma szálalásjellegű gazdálkodás t ö b b n y i r e ü z e m t e r v b e n szereplő „vágásos” jellegű véghasználat nem védett, de természetileg akár a védettséghez hasonlóan értékes erdőterület esetében zökkenőmentesen kerül a vágástervbe.

Természetesen sorolhatnám tovább a visszahúzó tényezőket, nem teszem. Inkább annak a meggyőződésnek adok hangot, hogy az erdőgazdálkodás egész rendszerét (tervezés – erdőgazdálkodás – felügyelet –

szakhatóság) szükséges újragondolni, a társadalom hosszú távú érdekei miatt, függetlenül attól, hogy 10 millió ember környezet iránti elkötelezettsége – különösen ha az saját magára nézve is korlátozást jelent – sajnos közel sem olyan kedvező, mint azt a Szerző véli. Az új szemléletű és gyakorlatú erdőgazdálkodáshoz pedig – a mezőgazdasági ágazat ökológizálásához hasonlóan – joggal elvárható költségvetési, esetleg EU-s támogatás is.

Végezetül meggyőződésem, hogy az állami erdőgazdálkodásra – még ha esetleg más szervezeti formában is – továbbra is fontos szerep vár. Remélhetően e szektor nem csekély költségvetési befizetése és munkahelymegtartó képessége a jövőben sem csökkenni, hanem nőni fog. A jó megoldás érdekében kell a néhány ezer erdésznek és minden erdőért aggódónak egyaránt munkálkodnia.

Garamszegi István

Furcsa alakzat. Fotó: Bartha Pál

Néma gyerekeknek anyja sem látja a fától az erdőt!

A BITE-Baja Ifjúsági Természetvédelmi Egyesület a DDNP Gemenci Tájegységében már több, mint tíz éve követi nyomon a területen folyó erdőgazdálkodás és a természet védelmének alakulását. A kettő közötti kapcsolat sohasem volt a terület védettségi státuszának megfelelő, az utóbbi időben azonban azt kell látnunk, hogy az ártér erdeinek átalakulása katasztrofális méreteket öltött. A természetes jellegű foltok csak nagyon kis kiterjedésűek, az állományok java része monokultúra, ültetvény. A potenciális természeti értéket képviselő állami tulajdonú erdők mezőgazdasági területté alakítása azonban az ország összes erdejében tapasztalható, a köztudatban még ma is élő érintetlen erdőségek valójában már csak a mesében léteznek. Hiába sulykolják az ellenkezőjét: ilyen erdőkkel már csak elvétve lehet találkozni.

Általános a jelenség. Lehet, hogy általános az ok is? Vegyük sorra a tényeket:

Ellentétes érdekek terepe az erdő

Az erdőként nyilvántartott területekhez alapvetően két ellentétes érdek fűződik: a teljes mértékben profitorientált gazdálkodás és a profitot nem termelő valós természetvédelmi cél.

Hatások és érdekek köre

Az állami tulajdont profitorientált állami tulajdonú gazdasági társaság (mostanra a NP is azzá vált) kezeli, amelyeknek hatósági felügyeletét, korlátozását a szintén államérdeket képviselni hivatott Állami Erdészeti Szolgálatok és a Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségek végzik.

Az erdőgazdálkodás szabályozása a természetvédelem felett áll

Az erdőtvény, amelynek alapja az objektíven mérhető gazdálkodás, egyértelmű alapfogalmakra, definíciókra épülő, pontos végcél megjelölő utasításokat tartalmaz. A jogszabályok értelmében minden erdőként nyilvántartott területen kötelező gazdálkodni. A képviselt gazdasági érdekek jogi szempontból kiválóan védhetők.

A természetvédelemről szóló törvény alapjául szolgáló fogalmak, definíciók valójában csak körülrások, fikciók. A jelenség bonyolultságánál fogva a törvény nem képes pontos végcél meghatározására, következőképp jogilag csak nagy

vonalakban szabályozható, konkrét esetben az nem alkalmas a természetvédelmi érdek érvényesítésére. Fiktív jövőbeni állapottal kívánja igazolni álláspontját.

Gazdálkodni mindenbol kötelező, védeni még a fokozottan védett erdőkben is csak lehet

A mindenhol kötelező érvényű gazdálkodással szemben hozott korlátozó, megtiltó természetvédelmi intézkedések szükségességét, jogszerűségét azonban nem lehet előre bizonyítani. Az utólag „megnyert” perek ellenére a gazdálkodás zavartalanul folyik tovább, a perre vitt erdőt meg már úgymint levágták.

A természetvédelem nem jelent valódi korlátozást

Nem védett erdőkben a természetvédelmi hatóság még fokozottan védett fajok esetében sem tudja megakadályozni az élőhely megsemmisítését, zavarását.

A védett erdőkben a gazdálkodás természetvédelmi szempontból nem korlátozható. Egyértelműen gazdálkodási érdek húzódik meg a „természetvédelmi kezelés” címke mögött.

A fokozottan védett erdőkre – mivel erdőművelési ágban vannak – kezelési, azaz gazdálkodási kötelezettség vonatkozik. Jelenlegi érintetlenségük távolról sem jelenti érinthetetlenségüket!

A támogatások még a fokozottan védett erdőkben is fenntartják a gazdálkodást

Jogszabály szerint a fokozottan védett területet ki kell vonni az erdőművelés alól. Vajon miért nem vonták ki a művelés alól a fokozottan védett erdőket 2000. január 1. óta?

Az erdőtvény alapján a kezelés gazdálkodásnak minősül. A fokozottan védett erdők kivonásával az erdő kezelője (NPI) nem kap támogatást, vagyis a NPI gazdaságilag érdekeltté válik az erdő művelésében, ha pedig kivonja a művelés alól, úgy a természet védelmét szolgáló támogatások bevételi lehetősége indukál beavatkozásokat ott is, ahol erre valójában semmi szükség nincs.

A támogatási rendszer miatt egyébként erdőnek alkalmatlan élőhelyet (gyepek, mocsarak, vízállások stb.) tesznek tönkre „energiaerdő” telepítésével. Az önmagától beerdősülő területek automatikusan az erdőtvény hatá-

lya alá kerülnek, amely az előírt-támogatott „erdőápolási munkálatok” után az élővilág számára értéktelen ültetvényé lesznek alakítva.

A kártalanítás

A védett természeti területeken lévő erdőkben a gazdálkodás – igaz csak látványosan – korlátozott, tehát az összes ilyen erdőre kártalanítási igénnyel fog a gazdálkodó fellépni. A természetvédelmi célok a kezelő NP-ok bevételi forrásait is korlátozzák (látogathatóság korlátozása, erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása), így a jogszabály életbe lépése a kártalanítási összegtől függően (hosszabb távon több bevételhez jutna korlátozás nélkül, mint a kártalanítás) a NP-okat a természetvédelmi célok ellen fordította.

A vadgazdálkodás nincs összhangban a védelmi céllal

A vadállomány a természetes újulat tönkretételével erdőművelési kényszert generál ott is, ahol erre egyébként nem lenne szükség. A túltartott vadállomány csökkentése az állami tulajdonú erdő- és vadgazdaságok többszörös ellenérdeke.

A védett erdők az ökoturizmus célterületei is

A természeteshez közel álló erdők helyén esztétikailag is értéktelen ültetvényeket hoznak létre. A „turisztikai potenciált” azonban az erdő természetessége jelenti. A szintén profitot termelő ökoturizmus ezért „beszorul” a még megmaradt értékes erdőkbe, ezzel az utolsó megmaradt erdei élőhelyek is állandó zavarásnak, turisztikai „fejlesztéseknek” eshetnek áldozatul.

Összegzés

Az erdő használatát alapvetően meghatározó természetvédelmi és gazdálkodási érdeket megjelenítő két törvény tartalmuk egyértelmű alá-fölrendeltségi viszonyba sorolja, amelyet a támogatási rendszer tovább szilárdít.

A törvény által előírt gazdálkodási kényszer miatt hazánkban természetvédelmi szempontból jelentős erdő nem jöhet létre. A természetvédelmi szempontból értékes erdők megtartására nincsenek megfelelő jogi garanciák.

Az anyag a Környezet- és Természetvédő Szervezetek XV. Országos Találkozója (OT) készült

Megújult „Az egyes termôhelytípus-változatokon alkalmazható célállományok” című táblázat

A tudomány nem feltétlenül szenzációs felfedezésekkel és viharos forradalmakkal fejlődik. Bizonyos ágaiban hangsúlyszorgalommal végzett, évtizedes információgyűjtés, majd többéves értékelés szükséges, hogy új eredményekkel álljunk elő. Ehhez az indíttatás rendszerint nem is a szűken vett tudományág területéről érkezik.

Az erdészeti termôhelyismeret-tan bizonyosan az ilyen tudományok közé tartozik. A gyakorlati alkalmazás számára máig alapvető eredménye: „Az egyes termôhely-típusokon alkalmazható célállományok és azok várható növekedése” című táblázat 1970-ben jelent meg először, majd kisebb változtatással 1975-ben (az akkori MÉM Erdőrendezési Főosztály kiadásában). Ezt követően az 1976. évi majd az 1986. évi Erdőtervezési Útmutató Kódjegyékében is szerepelt. A fenti táblázat közkeletű és szakmánkban közhasználatú nevét készítőjéről, *dr. Járó Zoltánról* kapta: „Járó-tábla”-ként ismeretes.

Előzmények

A korábbi táblázat kiadása óta eltelt közel 35 évben sok apró változás állt be. Felépült és méltó informatikai környezetet kapott az Állami Erdészeti Szolgálat Termôhelyi Adattára. Jelenleg több mint 47 ezer adatrekordot (termôhelyi leírást) tartalmaz. Rengeteg – a talajokra és a fafajokra vonatkozó – apró információ halmozódott fel az ÁESZ terepen dolgozó szakembereinél, korábban kevésbé ismert területekről is. Természetesen nőtt a tudásunk a fafajok (főleg az exóták) alkalmazhatóságával, tulajdonságaival kapcsolatban. A Nyugat-Magyarországi Egyetem Termôhelyismerettani Tanszéke is nagy számú termôhely-feltárást és több termôhely-térképezést végzett az elmúlt években, amelyek új problémákat is felvetettek. Nem utolsósorban változott a gazdasági, jogszabályi és szakma- (pl. fafaj-)

politikai környezet is. Nagyobb hangsúly helyeződik az erdők természetességére, élesebben megfogalmazódtak, és nagy területet érintenek a természetvédelem igényei. Végül a táblázat használatával kapcsolatban az 1990-es évek végétől konkrét gyakorlati igények is jelentkeztek.

A táblázat átdolgozásához a közvetlen indíttatást az ÁESZ 1999-ben elkezdődött fejlesztési munkája adta, mely eleinte csak szakmai problémák megoldására kereste a választ, majd a Phare pályázat elnyerésével a teljes intézmény fejlesztése lett az elérendő cél 2004-re. 1999-ben szakmai bizottságok alakultak, melyek munkájában a központ és az igazgatóságok szakemberein kívül – a szakmában elismert – külső szakértők is részt vettek. Ezek között kapott helyet az erdészeti termôhely-feltárással, valamint a természetességi mutató kidolgozásával foglalkozó bizottság is. A munka során megfogalmazott új igényekből kiindulva készítette el az anyag első változatát *Balogh Lajos* és *Tímár Gábor* 2002. év elejére. Véleményezte azt az ÁESZ igazgatóságainál dolgozó mintegy 15 szakember (különösen szege-di és szombathelyi kollégáink írtak részletes észrevételeket), majd ezt követően az ERTI szakemberei, valamint a NyME Termôhelyismerettani Tanszékének munkatársai is. Munkánk során minden ismeretet igyekeztünk integrálni, ezért az új táblázatot többször is átdolgoztuk.

Mennyiben lett új a táblázat?

Amint az alábbiakban is látható, alapvető koncepciójában egyáltalán nem. Az erdészeti termôhelytípus-változat felépítése (klíma – hidrológiai viszonyok – genetikai talajtípus – termőréteg vastagság – fizikai talajféleség) kiállta az idő próbáját, ma is jól alkalmazhatónak mondható. A táblázat felépítésével és használatával kapcsolatban az alábbi gyakorlati igényeket lehet megfogalmazni:

- bizonyos hiányzó, és elég nagy területű termôhelytípus-változatok kerüljenek be a táblázatba,
- hiányzó, az adott termôhelyre alkalmas fafajok szerepeljenek a táblázatban,
- természetsszerű erdő termôhelyen adja meg a lehetséges természetes erdőátársulás-csoportot,

- korlátozza néhány rosszul bevált fafaj (pl. a fenyők) alkalmazását,
- az őshonos fafajokat hozza első helyen,

- a választható főfafajok mellett javasoljon elegyfajajokat,
- a vágásérettségi kort ne adja meg.

A fenti igényeknek az átszerkesztett táblázat minden vonatkozásban megfelel.

Néhány lényegesebb tartalmi változás:

- új genetikai talajtípusként a cseri talajok és a csernozjom réti talajok szerepeltetése (ezek már az érvényben lévő Erdőtervezési Útmutatóban is szerepeltek),

- néhány termôhelytípus szétválasztása az alapkőzet, ill. a feltalaj kémhatása szerint,

- a rendzina 3 altípusának, valamint a rozsdabarna erdőtalajon belül az agyagbemosódásos altípusnak a megkülönböztetése és feltüntetése a megjegyzésben,

- azok a termôhelytípus-változatok, amelyeken ugyanazok a fafajok választhatók és a várható növekedés kategóriái is ugyanazok, összevontan jelennek meg,

- a célállományok főfafajai közé felvettük a virágos kőris, fekete nyárat, közönséges nyírt, turkesztáni szilt és a jegenyefenyőt. A választható főfafajok közül kikerült a szelídgesztenye, a sima- és vörösfenyő. A hegyi, korai és mezei juhar, a virágos kőris, a turkesztáni szil, a kis- és nagylevelű, valamint az ezüst hárs csak nem természetsszerű erdő termôhelyen, illetve talajvédelmi rendeltetés esetén választható főfafajnak.

A táblázat használatához, egyes termôhelytípusainak értelmezéséhez részletes megjegyzéseket adtunk, valamint néhány talajtípus elkülönítéséhez pontos küszöbértékeket definiáltunk. Ezeket az általános megjegyzéseket mindenképp ajánljuk elolvasni a használat előtt! Végül sok esetben a konkrét termôhelytípus-változatra vonatkozó megjegyzésekkel igyekeztünk a táblázatot informatívabbá, korrektebbé, jobban használhatóvá tenni.

A táblázatban szereplő termôhelytípusok száma 197-ről 220-ra bővült, a

¹ ÁESZ Egri Igazgatóság Váci ETT,

² ÁESZ Pécsi Igazgatóság,

³ NyME Termôhelyismerettani Tanszék,

⁴ ÁESZ Központ

Klíma				Célállomány főfajája és annak várható növekedése	Elegy fajok	Megjegyzés
Gen. tal. kód	Genetikai talajtípus neve		Gen. tal. rövid neve			
Hidrologiai viszonyok	Termőréteg mélysége	Fizikai talajféleség	Vízgazdálkodási fok			
Természetes erdőtürsülés-csoport						

Gyertyános-tölgyes klíma				59. oldal		
11	Sziklás, köves váztaíj		SZV	Célállomány főfajája és annak várható növekedése	Elegy fajok	Megjegyzés
TVFLN	ISE	TÖ	isz			
	SE			KTT	gy	MJ
Természetes erdőtürsülés-csoport				CS	gy	MSZ
			SZI-E	MK	gy	VK
				H	gy	BE
				EF	gy	
Semleges és bázikus alapközeten.						
Átmenet a KTT klíma felé.						
Véderdő, az őshonos faállományok vágásos üzemmódban nem kezelhető!						

Klíma	Régi táblázat (1986)		Új táblázat (2005)	
	Típus (db)	Változat (db)	Típus (db)	Változat (db)
B	32	78	30	180
GYT	50	116	64	425
KTT	46	116	59	465
ESZTY	69	285	67	451
Összes	197	595	220	1521

termőhelytípus-változatok száma pedig 595-ről 1521-re emelkedett.

A hazai termőhelyek heterogenitása és nagyfokú mozaikossága miatt a termőhelytípus-változat valamennyi elemét tekintve előfordulhat olyan (rendszerint átmeneti, és viszonylag kisszámú) változat, amely a táblázatban nem szerepel. Ilyenek esetében a hozzájuk termőhelyileg legközelebb álló termőhelytípus-változat alkalmazását javasoljuk.

A fenti általános tartalmi változtatások miatt természetesen módosítani kellett az anyag szerkezetét is. A végső formájában immár kissé szétterjedt táblázat elsőre talán némileg nagyobb figyelmet igényel, és teljes terjedelmé-

ben jóval hosszabb is, de azt reméljük, hogy jól használhatónak bizonyul.

Természetesen már az új táblázat készítése során is felmerült annak továbbfejlesztése. A táblázat egyik „gyenge pontja” a főfajok várható növekedése, amely empirikus megfigyelésekre, széles körű szakmai véleményekre alapoz, nem számszerű adatok statisztikai értékelése alapján született. A közeljövőben keresni kellene annak lehetőségét, hogy az ÁESZ Termőhelyi Adattára és az Országos Erdőállomány Adattár hogyan használható fel az egyes termőhelytípus-változatok és az aktuális fatermő képesség közötti összefüggés számszerűsítésére. További fejlesztési lehetőség a termőhelytí-

pus-változatok táji szintű, térinformatikai módszerekkel történő elemzése és az erre alapozott célállomány-javaslatok kidolgozása, amely azonban még igen sok további kutatást és munkát jelent ezen a szakterületen.

Az FVM Erdészeti Főosztálya a 46063/2005. sz. levelében (2005. január 14.) hagyta jóvá az új táblázatot, a használatához fűzött szöveges megjegyzésekkel együtt, és egyúttal elrendelte annak használatát. A táblázat az Erdőtervezési Útmutató mellékleteként külön füzetben fog megjelenni, és az ÁESZ többi kiadványához hasonlóan bárki számára hozzáférhető lesz a központban és valamennyi területi irodában (további információ a www.aesz.hu honlapon lesz elérhető).

Az anyag alapvetően az erdőtervezési munkához készült. Reméljük azonban, hogy mindenkinek, aki az erdészeti szakmával kapcsolatban áll (legyen akár erdőtelepítéssel foglalkozó szakember, akár ökológus) hasznos segédanyagként szolgál majd. Köszönet mindenkinek, aki a létrehozásában segítségünkre volt!

Intő jelek II.

Az erdőállomány adattár a magyar erdők adatait tartalmazza. Az adatokat évenként frissítik, azaz aktualizálják. Minden naptári évben az ország erdőterületének egytizedét erdőtervezik. Az erdőtervezéskor felvett erdőrészeket friss adatait és a neki megfelelő adattári adatokat törvényi kötelezettségként elemezni kell, és a feltárt jelenségek ismeretében kell a továbbiakban gazdálkodni.

Az egyik legfontosabb feladat a vágásérettségi csoportok vizsgálata. Az adott naptári évben erdőtervezett erdők és a nekik megfelelő adattárbéli erdők 0-9, 10-19 és 20-29 éven belül vágásérett részhalmozainak terület- és fatömegadatait összehasonlítva az alábbiakat állapíthatjuk meg.

Az első vágásérettségi csoportban jelentős a terület- és a fatömeghiány, valamint a harmincéves intervallum végén terület és fatömegtöbblet jelentkezik. Ez a jelenség gyakorlati tapasztalatom szerint több mint két évtizede fentáll, ami felvette a vágásérettségi kor és a végrehajtott vágáskor alakulásának vizsgálatát. Az 1981-ben, 1987-ben, 1993-ban végrehajtott számításaink szerint a vágásérettségi korok növekedtek és az alkalmazott vágáskorok termőhelyi kategóriánként változtak. (Bán I: Erdészeti alkalmazott biomatematika. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1996, 441 p. könyvben részletesebben megtalálható.) A vágásérettségi kor növelésének következménye, hogy az aktualizált adatállományban adott vágásérettségi korral rendelkező erdőrészeket vágásérettségi korait az új erdőtervezéskor felemelik, akkor kikerülhetnek az első vágásérettségi csoportból.

Feltűnő, hogy a területeltérések arányainál jelentősen nagyobbak a fatömegeltérések, tehát a fatömeghiány nagyságát nem lehet csupán a vágásérett területhiánnyal magyarázni. Sőt 2002. évben például, míg a területeltérések a negatív értékű első vágásérettségi csoportot követően a második és harmadik vágásérettségi csoportban már pozitívák, addig a fatömegeltérés az első és a második vágásérettségi csoportban is negatív, és csupán a harmadik vágásérettségi csoportban pozitív értékű. Tehát a második vágásérettségi csoportban a pozitív területeltérés mellett is negatív marad a fatömegeltérés, azaz területtöbblet mellett fatömeghiány van. Ezek után feltételezhető, hogy a vágásérett állományokban a terepi felvételt megelőző 10 éves időszakban a valóságos erdőállapot és az aktualizált erdőállapot

divergált egymástól. Ennek oka lehet egyrészt a valóságos erdőállapotban bekövetkező fatömeghiány (károsítás, a dokumentálnál erősebb fahasználat, egyéb fatömeg-kiesés stb.), másrészt előidézheti az eltérést az erdőállapot aktualizálásának torzulása, harmadrészt tervezéskor az erdőállapot felvételének bizonytalansága.

A harminc éven belül vágásérett állományban bekövetkező fatömeghiány úgy is előfordulhat, hogy közvetve nagy fajlagos fatömegű erdőrészek kikerülésével gyengébb erdőrészeket sorolunk be a vágásérettségi korok változtatásával. Természetesen nagy valószínűséggel együttes hatásmechanizmus érvényesülhet.

A valóságos erdőállapot változásának trendjét 1999-ben vizsgáltuk meg, amely alkalommal országosan 368 db jól beazonosítható és összevethető erdőrészlet megbízhatónak ítélt állapotfelvételének 1988. évi és 1998. évi felvételű erdőállapot jellemzőit hasonlítottuk össze. A vizsgálat során, különösen az értékes fafajoknál, jelentős fatömeghiányos erdőállapot változást észleltünk a 10 év tartama alatt, és az úgynevezett agresszív fafajok előretörését figyelhetjük meg. (Részletesebben „Az erdő adattár ellenőrzés és a magyar erdő állapota, illetve az aktualizálás fejlesztésének lehetősége, Budapest 1999. 73p.” anyagban található meg.) Következésképpen feltehető tehát az erdőtervezett erdő fatömeghiányos erdőállapota (szárazság, egyéb károsítás, engedély nélküli dokumentálatlan fahasználat, F-lap bizonytalanság stb.).

Az erdőállapot aktualizálásának torzulása összetett folyamat, csupán egy további része lehet a növedékesítés.

Például a 2002. évi felvétel és az adattári fafajonkénti folyónövedékek m^3/ha értékeit tekintve a tölgy, cser, bükk, gertyán, fenyő értékei a fatermési tábla adataihoz képest magasnak látszanak.

A fatermési táblával kapcsolatban kiterjedt vizsgálatokat végeztünk. Egyes esetekben kétségen kívül a pontosnak elfogadott mintavételes eljárások eredményeihez képest jelentős eltéréseket tapasztaltunk.

Ugyanakkor el kell fogadni a kutatók elismerésre méltó új tábláit és alkalmazási javaslatokat, s ezeknek megfelelően a növedékesítési algoritmusok naprakész aktualizálását. (Javasolt szakanyag: *dr. Sopp László és Kolozs László*: Fatömegszámítási táblázatok, Állami Erdészeti Szolgálat, Budapest, 2000. 251 p.) Az előbbieket alapján nyilvánvalóan előállnak

növedékesítési torzulások is. A tapasztalt jelenségeket időszakosan jelezni kell a kutatók felé, és a mindenkor legújabb eredményeiket célszerű a rendszerben alkalmazni.

Az erdőállapot felvételének bizonytalansága szintén kockázati tényező. A terepi kollégák leterheltségük nagyfokú növekedése miatt az erdőállapot felvételének gyorsabb, de bizonytalanabb módszereit kénytelenek alkalmazni, sőt előfordulhatott olyan eset is, amikor az átsorolás oka az időigényes eljárás mellőzése (kikerülése). Több mint három évtizede, amikor az üzemtervezést kezdtém, egy évi teljesítményünk 800-1000 ha volt, így volt időnk akár a törzsenkénti felvételre is. Most a terepi kollégák sokkal leterheltebbek erdőtervezési és más feladatokkal! Az alkalmazott fatömegbecslési módok pontossága pedig nagymértékben befolyásolja a felvett és számított értékek hibahatárait. Az egyes becslési módok pontosságát vizsgáltuk a 80-as években, amikor is a törzsenkénti felvétel eredményeihez viszonyítottuk a többi módszerrel megállapított fatömeget. Nincsenek csodák, minél kisebb a mintavételi arány, annál pontatlanabb az eredmény. A 30 éven belül vágásérett állományok becslési módjából ugyancsak származhat fatömegeltérés.

Figyelembe kell venni az adott évi felvétel és az adattári adatok vonatkozási időpontjának különbözőségét is. Az adattári fatömegek későbbi időpontra vannak növedékesítve, mint a terepi felvétel végrehajtásának időpontja, de ennek nagyságrendje az évi folyónövedék felénél kisebb lehetne, a tapasztalt eltérés viszont a folyónövedék felének többszöröse.

Végigtekintve az eddig felsorolt lehetőségeket, ami az adott évi felvétel és az adattári különbséget okozhatják, látható, hogy nem véletlenszerű hibákról van szó. A nem véletlenszerű hibahalmozódás nagy valószínűséggel nem oltja ki egymást, azaz eredőjük nem nulla. Ez magyarázható a centrális határeloszlástételből következő hibatorvénnyel. Az összhatásként jelentkező eltérés minden évben jelentkezik. Ugyancsak figyelmeztető, hogy a véghasználatban és a törzski-választó gyérintés+tisztítás használatban a fatömeg teljesítési arány többnyire a terület teljesítési arány alatt van, növedékfokozó gyérintésnél pedig van, hogy a fatömeg teljesítési arány nagyobb a terület teljesítési aránynál.

Valamennyi előző körülményt mérlegelve, arra a következtetésre jutottam, hogy a magyar erdőállomány adattár által lefedett erdőben a fahasználat túlzott volt.

ISO minőségirányítási rendszer került bevezetésre az Állami Erdészeti Szolgálatnál

Az Európai Unió támogatási rendszerében a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal által – a mezőgazdasági területek erdősítésére vonatkozó – delegált feladatokra történő felkészülés jegyében az Állami Erdészeti Szolgálat (ÁESZ) az **MSZ EN ISO 9001:2001** szabvány által támasztott követelményeknek megfelelő **minőségirányítási rendszert** (MIR) épített ki.

A MIR kiterjed az ÁESZ erdészeti hatósági feladatainak, valamint a nemzeti és EU-s támogatási rendszerrel kapcsolatos ügyeinek intézésére.

A rendszer tervezésének, illetve kiépítésének folyamata magában foglalta az ÁESZ érintett tevékenységeinek teljes körű átvilágítását, szükség szerint az eljárásrend korrigálását, kiegészítését, illetve néhány új, a szabvány által megkövetelt minőségirányítási eszköz beve-

tését. Ez utóbbi keretében került megfogalmazásra az ÁESZ **Minőségpolitikája**, valamint az adott évre vonatkozó **Minőségirányítási célok, tervek**.

A rendszer kiépítésének munkálatai a 2004. év elején kezdődtek meg, s az év végén a sikeres külső audittal zárultak.

Idézet az auditáló cég felülvizsgálati jelentéséből:

„Az ÁESZ-nél kialakított rendszer példaértékű több okból is. Egyrészt a szabályozás megvalósítása szempontjából (bolygan lehet egy jogilag beszabályozott állami tevékenységi rendszert bemutatni a minőségirányítási rendszer keretei között), másrészt kiemelkedő a rendszer gyakorlati működtetése, a vezetőség elkötelezettsége, a vezetőség és a munkatársak minőségirányítási ismeretei, a többszintű operatív rendszeren belüli információáramlás biztosítása, a tevékenysé-

gek, folyamatok partnerközpontú fejlesztése iránti elkötelezettség.”

A MIR egyik legfontosabb hozadéka az ÁESZ **ügyfélközpontúságának** előtérbe helyeződése, valamint az eljárásrendi folyamatok permanens nyomon követésére és **fejlesztésére** irányuló törekvés, melyek kiemelt szerepet kaptak a minőségirányítási rendszer tervezési és megvalósítási fázisában egyaránt.

Bízunk benne, hogy a MIR eredményeképpen a következetes, ám ügyfélbarát hatósági tevékenység fenntartásának, az EU-s elvárások megismertetésének és alkalmazásának feltételrendszerét a jövőben az eddigieknél is jobban tudjuk biztosítani. **Ezt kívánja tőlünk a magyar erdők és az ügyfelek hosszú távú szolgálata.**

Kovácsévics Pál
osztályvezető

Nem ihatnak a medve bőrére!

A budapesti CITES-iroda tájékoztatása szerint az Európai Unió CITES tudományos felülvizsgáló csoportjának (SRG) 2004. december 13-án meghozott döntése alapján, a barna medve (*Ursus arctos*) vadásztrófeák Romániából történő behozatalára CITES importengedély nem adható. A döntés valamennyi tagállamra vonatkozóan hatályos, így Romániából származó barnamedve-trófeát az Unió területére nem lehet behozni.

A tilalmat feloldják, ha a román hatóságok bizonyítják a medveállomány kedvező alakulását, elégséges vadvédelmi intézkedéseket tesznek, s biztosítják a törvényes keretek között folyó medvevadászatot. Mindeddig nem sikerült erről meggyőzni az illetékes EU-szerveket, amelyekhez olyan információk jutottak el, miszerint az elmúlt időszakban a megengedettnél jóval több medvét lőttek Romániában, ezáltal az állomány agaszto mértékben csökkent.

A „Cotidianul” mérsékelt romániai politikai napilap arról is tájékoztatja olvasóit, hogy nagy mennyiségű medvebőrt hoztak be Magyarországra, illetve szállították át elsősorban Spanyolország felé, mivel a legtöbb medvét spanyolok lőtték.

A székelyudvarhelyi AVES Alapítvány elnöke, Szabó László már korábban figyelemfelkeltő jelentéseket ter-

jesztett elő a romániai medveállománnyal kapcsolatban, sőt nemzetközi kampányt is kezdeményezett „Mentsük meg a kárpáti barnamedvét” címen. A román hatóságok azonban mindezt nem méltatták figyelemre, így a jelentéseket az AVES Alapítvány nemzetközi szervezeteknek, köztük a CITES-nek is megküldte.

Szabó László elmondta, hogy Romániában túl nagy a medvevadászati kvóta a megmaradt egyedszámhoz képest. Hasonlóan nyilatkozott Rodics Katalin, a budapesti CITES iroda vezetője is, aki elmondta, hogy az állatvédelmi szervezetektől származó információk szerint az elmúlt években folyamatosan növekedett a lelőtt medvék száma.

A tilalmat elrendelő brüsszeli Scientific Review Group (SRG) beszámolója szerint a romániai barnamedvék száma 1989-ben 7780 volt, jelenleg alig több 2000-nél. Harghita megyében 1989-ben 1185 medvét tartottak számon, a legutóbbi számláláskor alig 250-et. Míg 2000-ben 150 medvetrófeát exportáltak az EU-ba, 2003-ban már 210-et. A kivitt medvehús mennyisége 2000-ben 15 000 kg volt, 2003-ban már 25 000 kg. Bár a román hivatalos szervek adatai szerint háromszor akkora a romániai medveállomány, mint az AVES Alapítvány sze-

rint, az EU-szervek az AVES Alapítvány adatainak adnak hitelt, és erre figyelemmel is hozták meg szigorú határozatukat.

(NIMRÓD, Kézel Róbert)

Radnóti Miklós:

Naptár

Március

Lúdbőrözik nézd a tócsa, vad,
vidám, kamaszfiús
szellőkkel jár a fák alatt
s zajong a március.
A fázós rügy nem bujt ki még,
hálót se sző a pók,
de futnak már a kicsibék,
sárgás aranygolyók.

**Erdésztechnikus
szakmai gyakorlattal
állást keres.
06-30-235-1602**

Erdészeti nagyüzem az Akadémián

Rédei Károlynak Solymos Rezső gratulál

Alig néhány héttel Solymos Rezső akadémiai székfoglalója után, amit, mint az MTA rendes tagja tartott (lásd cikk), két újabb rangos erdészeti eseményre került sor ugyanazon a napon.

Délelőtt Rédei Károly (képünkön balról) „Az akác (*Robinia pseudoacacia* L.) természetfejlesztésének biológia alapjai” című MTA doktori értekezésének nyilvános vitája zajlott a Magyar Tudományos Akadémia Felolvasótermében. Az értekezés opponensei: Marosvölgyi Béla, Nyéki József és Szontagb Pál voltak.

A jelölt az értekezés téziseit a következőképpen vezette fel: „Az erdővel szemben támasztott társadalmi-gazdasági igények közül kiemelt jelentőségű azok faellátásban betöltött szerepe. A fatermés mennyiségi és minőségi fokozása szinte minden országban az erdészeti politika fő célja. A jelen és főként a jövő erdőgazdálkodása a társadalmi jólét viszonylagos megteremtését és lehetőségek szerint növelését az erdők sokoldalú hasznosításával, nélkülözhetetlen szolgáltatásainak és termékeinek egyre magasabb színvona-

lú előállításával segítheti elő.

A fahiánnyal küszködő országokban, így hazánkban is, a faanyagszükséglet mind nagyobb hányadának a hazai forrásokból való k i e l é g í t é s i lehetőségét kínálja a gyorsan növekvő fajok természetstechnológiájának folyamatos fejlesztése. Hazánk ebből a szempontból kedvező hely-

zetben van, mert ökológiai adottságai a gyorsan növekvő fehér akác (*Robinia pseudoacacia* L.) és nyárfélék számára számottevő területen nyújtanak viszonylag jó természetstechnológiai feltételeket.”

Az értekezés ismertetését követően Rédei Károly válaszolt az opponensi véleményekben feltejt és a közönség sorából érkezett kérdésekre. A bizottság

maximális pontszámmal értékelte a sikeres védést, amihez annál is inkább gratulálunk, mert szakmánk történetében az utolsó MTA doktori cím elnyerésére jó 15 évvel ezelőtt volt példa.

Délután zsűfólasig megtelt az Akadémia Nagyterme. Horn Péter akadémikus felvezetése után került sor Mátyás Csaba akadé-

Horn Péter (balról) és Mátyás Csaba

miai székfoglalójára: Gének, ökoszisztémák, gazdálkodás: erdészeti paradigma-váltás után címmel. A rendkívül érdekes és újszerű látásmódot sugárzó előadást heves tetszésnyilvánítás követte. (A későbbiekben közöljük Mátyás Csabának a témával a kapcsolatos cikkét.)

Sárvári János

Fotó: Pápai Gábor

H-2730 Albertirsa, Baross u. 85/II.
Telefon/Fax: 06/53/370-206
e-mail: danoskft@axelero.hu

FLEX-GUARD facsemetevő

DÁNOS® fejlesztésű egyedi SPIRÁL formájú hálótömlő.

UV stabilizált, 3x3 mm szemméretű háló.

Egy mozdulattal a fa törzsére illeszthető.

Csak emberi kéz tudja eltávolítani.

Rugalmas, lágyan követi a fa növekedését.

Ideális árnyékolást és szellőzést nyújt a fatörzsnek.

Többször is felhasználható, hosszú élettartamú.

Méretek(névleges átmérő×hossz):

Ø6cm×55cm	Ø6cm×80cm	Ø6cm×110cm
Ø11cm×55cm	Ø11cm×80cm	Ø11cm×110cm
Ø15cm×55cm	Ø15cm×80cm	Ø15cm×110cm
Ø3,5cm×60cm	Ø3,5cm×120cm	

Államilag elismert fajta

Új nemesnyár-klón ajánlható!

A Dunaker Kft. honosítási tevékenysége révén az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet 2005. januárjában új nemesnyár-klónt részesített állami elismerésben, melynek neve 'Luisa Avanzo'. A klón nőivarú. A szülők: *Populus deltoides* 3479/958 anya és *Populus nigra* (Bagni di Tivoli, Róma) apa. Az intenzív növekedési típusú fajta az igazán kiváló nyár termőhelyeken érzi jól magát. A lápi, öntés, réti és csernozjom talajokon a 'Luisa Avanzo' növekedése az I-214 fajtáét mintegy 5-10%-kal felülmúlja.

Populus x euramericana

'Luisa Avanzo'

(Fajtajelölt 1996 óta)

Bejelentő: Dunaker Kft. Barcs

Nemesítő: Centro de Sperimentazione Agricola e Forestale, Via Casalotti 300, I-00166 Roma, Italy

Honosító: Dunaker Kft., 7570 Barcs Köztársaság u. 7-9.

A honosítási munka szakmai vezetője: Palaczki Józsefné erdőmérnök

Nemesítés kezdete: 1963, a honosítás 1996-ban történt.

Bejelentés időpontja: 1996.03.19., 282/1996. nyilvántartási számon

Fajtajelentő: S.A.F., S.P.A. (Societa Agricola e Forestale per le Dante Cellulosa e da Carta, Róma) és a vele kötött

megállapodás alapján a magyarországi jogok tulajdonosa a Dunaker Kft.

Származás: Olaszországban, 1963-ban szabad beporzással létrejött hibrid. Nemesítője a Mezőgazdasági és Erdészeti Kísérleti Központ, Róma. Nemesítői kódjele 'Giorgone' volt. Az országba szaporítóanyag-csere keretében került.

Genetikailag módosított szervezet (GMO): Nem transzgenikus fajta

Leírás:

Nőivarú klón.

Törzse többé-kevésbé egyenes, a koronában végig követhető, rendkívül erőteljes növekedésű. Koronája közepén szétterülő, de nem terebélyes, az ágak egymástól távol eső állörvekben helyezkednek el.

Közepesen vastagodó ágak jellemzők, amelyek kissé felállóak.

A kéreg világos, barnásszürke, később enyhén repedezik. A törzs felső részén sima marad.

Lomfakadása korai, időszaka az 'I-214'-ével majdnem együtt van, annál mintegy 4 nappal később fakad. A levelek vörös vagy bronzvörös színben fakadnak. Lombhullása közepes, október második felében jellemző.

A levelek közepesen nagyok vagy nagyok, a levél válla enyhén szív alakú. A levélcsőcs széles, hosszan kihegyesedő. A levélnyel és a fakadó levelek sötétvörösek. A levél később kiszárad, de a levélnyel vörös színe ősziig megmarad. A levelek hossza és szélessége közel azonos. A lombzata laza, világos zöld árnyalatú.

A csemete erőteljes növesű, szára egyenes. A szár felső harmadában szögletes, paraléces, vörösbarna árnyalatú. A középső szárrész átmeneti, az alsó rész hengeres formájú, erősen oldalágas. A rügyek a csemeten közepes méretűek, ághoz simulóak, sötétbarnák. Az idősebb növényen a rügyek ághoz simulóak.

Fajtajelleg: Intenzív, ültetvényes fatermesztésre alkalmas nyárfa hibrid.

Tisztelt Ügyfelünk!
A GRAFIKA ASTACUS BT.

1171 Budapest, Lenkeház utca 6;

T./F.: (06-1)257-28-26;

e-mail: astacus@primposta.com

tájékoztatja Önt, hogy
könyvjelzőket, matricákat,
kitűzőket jelentet meg:

"AZ ÉV FÁJA -
AZ ÉV MADARA"
témában.

2005. évi kitűző Ø 4 cm

TÁJÉKOZTATÓ

2000. AZ ÉV FÁJA: A BARKÓCABERKENYE

2005. AZ ÉV FÁJA: A BARKÓCABERKENYE

AZ ÉV MADARA A PARLAGI SAS

AZ ÉV MADARA A ROZSDAFARKÚK

AZ ÉV MADARA A PACSIRTÁK

AZ ÉV MADARA A SÁRGARIGÓ

AZ ÉV MADARA A BIBIC

AZ ÉV MADARA A KESZÉCSÉNYLÓMA

1 év - 1 fa - 1 madár
kitűző Ø 4 cm

2005. évi kitűző Ø 4 cm

AZ ÉV MADARA A PARLAGI SAS

AZ ÉV MADARA A ROZSDAFARKÚK

AZ ÉV MADARA A PACSIRTÁK

AZ ÉV MADARA A SÁRGARIGÓ

AZ ÉV MADARA A BIBIC

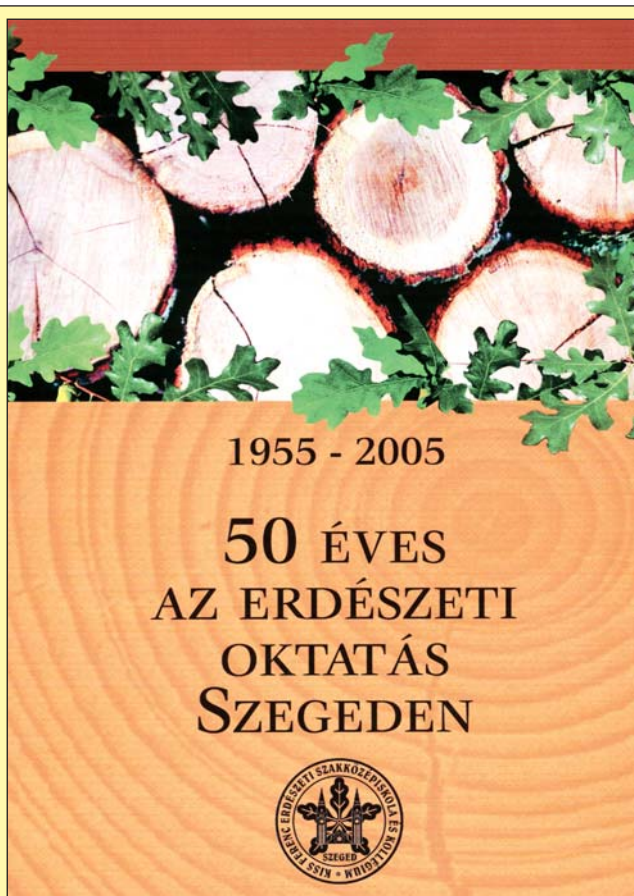
AZ ÉV MADARA A KESZÉCSÉNYLÓMA

2005. AZ ÉV FÁJA: A KOZONSÉGES BORÓKA

6 részes könyvjelző - sorozat
2005. évi könyvjelző
Kitűzők
Matrica (öntapadós)

200,-Ft / sorozat (rendelhető min.: 10 sorozat)
50,-Ft /db (rendelhető min.: 50 db)
170,-Ft /db (rendelhető min.: 10 db)
55,-Ft /db (rendelhető min.: 20 db)

Az árakat Áfa
+ postaköltség terheli

1955 - 2005

**50 ÉVES
AZ ERDÉSZETI
OKTATÁS
SZEGEDEN**

Tisztelt Olvasók, volt Diákjaink !

Az erdészsképzés 1955-ben került Szegedre Debrecen-Pallagról. Szeretnénk ezt a jelentős eseményt, az eltelt

50 ÉVET

méltóan megünnepelni. A jubileumi megemlékezés helyszíne: a Szegedi Ifjúsági Ház (Szeged, Felső Tisza-part), ideje

2005. április 29. 10,00 óra,

melyre volt diákjainkat és az érdeklődőket nagy tisztelettel várjuk.

A jubileumi rendezvények mellett ÉVKÖNYV megjelenését és KIÁLLÍTÁS megszervezését is tervezzük.

A rendezvények pénzügyi bonyolítója a

KISS FERENC ALAPÍTVÁNY AZ ERDÉSZETI OKTATÁSÉRT.

Kérjük, hogy amennyiben cégek, illetve magánszemélyek szeretnének hozzájárulni a jubileum lebonyolítási költségeihez,

azt az alapítvány támogatásával szíveskedjenek megtenni, melynek adatai:

KISS FERENC ALAPÍTVÁNY AZ ERDÉSZETI OKTATÁSÉRT
6721 SZEGED, JÓZSEF A SGT. 26.

SZÁMLASZÁM: 10402805-28014944.

Támogatásukat előre is köszönjük.

Tisztelettel:

Halápi Nándor
igazgató, a kuratórium elnöke

Fejlődés új ötletekkel

MACHINES + MATERIALS + APPLICATIONS +

LIGNA+

HANNOVER 2005. május 2 – 6.
Az erdő-és faipari világ legnagyobb kiállítására

www.ligna.de

További információ és jegyelvétel:
F-H Consult Kft. - 1025 Budapest - Csatorna út 41
Tel: 325-5330 - Fax: 325-5844
jbenko@hu.inter.net

Magyar Erdészeti Szakszervezet

Szélöntések tanulságai – Az Ipoly Erdő Rt. tanulmányútja Szlovákiában

Az Ipoly Erdő Rt. képviselőjében 20 főnyi csoportunk látogatott el Szlovákiába, a szélvihar okozta dőlések és az azt követő kárfelszámolási munkák tanulmányozására. Csoportunkkal utazott *Duska József* és *Szabó Szilárd* (Bükki Nemzeti Park), *dr. Csóka György* (ERTI) és *Kenderes Kata* (ELTE) is. Kalauzunk *Bakay László*, a Korponai Erdőgazdaság igazgatója volt. Ennek a tanulmányútnak a tapasztalatait, a szlovák kollégák által levont következtetéseket, valamint az erdők felújításával kapcsolatos terveiket szeretnénk írásunkban bemutatni.

Az első nap során a Szlovák-Érc-hegységben elhelyezkedő Fekete Balogi Erdőgazdaság (Čierny Balog) területén két erdészetről jártunk. Első megállónk a Sihla-i Erdészet Pätina hegyi, kb 900 m tengerszint feletti magasságban elhelyezkedő, északi kitettséggel luc-fenyves állományában volt. Itt tájékoztatást kaptunk arról, hogy **2004 novemberében** az erdészet területén kb. 200 000 m³ erdő vált a szélöntés áldozatává. **A kidőlt egykorú állományok jellemzően a 70–90 éves korosztályhoz tartoznak.** A faanyag összetermelése során alapvetően két technológiát alkalmaznak: kb. 15%-os lejtésig 1 db harvester + 1 db forwarder géplánc dolgozik, amellyel kb. havi 6000 m³-t tudnak összetermelni; az ennél meredekebb területeken hagyományos LKT-s technológiával dolgoznak. A munkát cseh vállalkozó végzi, a faanyagot a közeli osztrák tulajdonú fűrészüzem vásárolja meg – egyelőre – normál piaci áron.

Délután a Hronec-i Erdészet Osrblie-i részén az **1996. évi szélöntés felújulását** – felújítását néztük meg. A szlo-

ban forgó évben ennek az erdészetnek a területén 700 000 m³ faanyag dőlt le. **A vihar egyformán érintette a területen előforduló valamennyi fafaj 60–150 év közötti éveit.** A ledőlt faanyagot a következő években teljesen összetermelték. A felújítási munkák során az egyes erdőrészekre rendkívül részletes „project” tervet készítenek, amelynek gyakorlati kivitelezésénél számos kérdést szándékosan nyitva hagynak. Az erdőrészen belüli termőhelyi sajátosságokra – különbözőségekre alapozva **igyekeznek** egyes állományokat kialakítani. **A felújítást hosszabb időre elnyújtva végzik, ennek során számítanak a természetes úton megjelenő újulatra is.** A természetes újulat megjelenésének és a mesterségesen bevitt pótlás sikerességének függvényében végeznek később még további pótlásokat. A természetes felújulás sikerességét elősegíti, hogy a **k ö r n y é k b e l i szarvasállomány 12 db/1000 ha** egyedsűrűségű.

A konkrét helyi vonatkozásokon túl, kicsit tágabb kitekintést kaptunk vendéglátóinktól arról, hogy **Szlovákia éves fenyő-kitermelésének közel 50%-át szinte minden évben különféle természetes bolygatások által károsodott faanyag termelésével teljesíti.** Ilyenkor állami hatáskörben szervezik át az engedélyezett termelést.

Állásajánlat

Lakott területtől távol eső felújított vadászház vezetésére vendéglátásban jártas és a magas színvonalú működtetés feltételeit hosszú távon megteremteni képes **gondnokot (gondnok házaspárt) keresünk.** Feltételek: szakmai jártasság, agilis, rugalmas vállalkozói szemlélet. Előny: nyelvtudás, erdészeti, vadászati tapasztalat, referenciák, étterem üzemeltetéséhez szükséges vállalkozói feltételek. Bérezés megegyezés szerint, de teljesítmény (ház kihasználtsága) függően.

Tel.: 20/4687031

seket, így viszont az **egyes erdészetek szempontjából az éves termelés kevésbé tervezhető.** A fentiek ismeretében nem is volt nagyon meglepő az a szervezetség, gyorsaság és technológiai apparátus, amivel vendéglátóink az erdei kárfel-számolási munkákhoz hozzá-fogtak. Az elektromos hálózat, a vasútvonalak és utak meghibá-sodásának – melyekről a 2004. év végi tudósításokból hallhat-tunk – már nyomát sem láttuk.

Tanulmányutunk másnapján a Tátrai Nemzeti Parkba látogattunk, itt a Tátra Lomnici Erdészet egyik erdészkerü-letét tekintettük meg, ahol 2004-ben az 1000 hektáros terület 85%-a dőlt ki. A – helyi becslés szerint kb. 600 000 m³ – fa-anyagot 100 000 m³-es „parcellákra” fel-osztva árveréses eljárással „lábon” érté-kesítették. Ottlétünk idején – szombat délután a sűrű havazásban – a területen egy cseh vevő 3 harvestere és rengeteg forwardere dolgozott, kamionok szállí-tották a kitermelt rönköket.

Utunk tanulságos színpontjaként a Tátrai Nemzeti Park élővilágát és geológiáját be-mutató múzeumban a Nemzeti Park tudom-ányos kutató központjának munkatársa – **dr. Peter Fleischer** erdőmérnök – részle-tes ismertetőt tartott csoportunknak a té-mával kapcsolatos kutatási eredmények-ről. A kutató központ foglalkozik többek között a 2004. évi szeldőlés okainak viz-szégátával, illetve következő feladatuk, hogy javaslatokat dolgozzanak ki a továb-biakra. Előadásából megtudhattuk, hogy a Nemzeti Park területén levő erdők jó része ültetett erdő. A népesség növekedé-sével a 13. századtól egyre nagyobb terü-letet hódított el a lakosság a természetes erdőből főként legeltetésre használva azt. A felhagyott legelőket aztán az erdészek erdősítették újra. Az intenzív erdőgaz-dálkodással érintett erdőket pedig tarvá-gásos üzemmódban használták, a vágás-területeket mesterségesen újították föl. Természetes őserdőmaradványok ugyan-csak maradtak a területen, ezek a Nemze-ti Park területének alig több, mint 1%-át teszik ki.

A Park területén történt természetes bolygatásokról a 19. század közepétől vannak feljegyzéseik, amelyekből kide-rül, hogy **a legfontosabb bolygatási tí-pusok a szeldöntés, a tűz és a szűfélék gradációi.** Nagy területet érintő intenzív szeldőlésről az 1840-es évekből származ-nak az első információk, melyek az ak-kori üzemtervekben megjegyzésként sze-repelnek. Majd az 1915-ös szélvihar

következményeiről már fényképek és pontosabb feljegyzések tanúskodnak. A két esemény között valószínű, hogy sok kisebb jelentőséggel bíró is volt, mint ahogy 1915 és 2004 között is folyamato-san voltak kisebb dölések. 2004. novem-ber 19-én több időjárási tényező együttes előfordulása miatt alakult ki az a kb. 200-300 km/h sebességű szél, ami a Tátra hegylábi részén elhelyezkedő 2,5 km-es sávban ledöntötte az erdőt.

A szűfélék elszaporodása időben a szeldöntéseket követi, jellemzően a dőlés utáni második nyáron tetőzik az *Ips typhographus* tömegszaporodása, majd ezt más szűfajok követik. A tűz is a túle-velű erdőre jellemző, rendszeresen meg-jelenő bolygatási típus. A Tátrában 1923-ban volt a legutóbbi nagy erdőtűz, amely mintegy 140 ha-t érintett.

Előadónk hangsúlyozta, hogy **ezek a folyamatok a Tátra ősi természetes erdeire is jellemzőek voltak. A természetes erdők horizontális és verti-kális térbeli szerkezete azonban a fo-lyamatos koreloszlás és az elegyedés mintázata miatt más volt, mint a mesterségesen létrehozott és kezelt erdőké. Ezért a szél és a szűfélék ha-tását valószínűleg más intenzitás és térbeli mintázat jellemezte.**

Dr. Fleischertől megtudtuk, hogy **a 2004. évi viharra a 60 és 90 év közötti egykorú lucosok voltak a legérzéke-nyebbek,** melyeket az 1915. évi bolyga-tás után, az akkori bolygatás által érintett nagy tömbökben ültettek. Mivel a termé-szetes erdő folyamatos koreloszlású, nin-csenek benne egy korosztályból álló kiter-jedt foltok, a szélre érzékeny korosztály-hoz tartozó egyedek egymástól távolabb helyezkednek el. A kidőlő fák nem feltét-lenül viszik magukkal a mellettük állót, ha az fiatalabb, hajlékonyabb. Így a vihar ki-sebb foltokat dönt ki. Fleischer mérnök úr szavaiból kiderült, hogy az érintett terü-leten **vegyeskorú állományok kialakítá-sát tervezik.** Alapvetően a már meglévő

és a később megjelenő természe-tes újulatra alapozva. Ennek részle-tes technológiáját a közeljö-vőben fogják kidolgozni.

Az állományok fajajait tekint-ve is terveznek változtatásokat, mivel valószínű, hogy a lombele-gyes állományok ellenállóbbak lehetnek a viharral szemben. A lombos facsoportok jelenléte las-síthatja a szűfélék terjedését is.

A kutató központ munkatársai a talaj alsóbb szintjeinek pollen-vizsgálatával megállapították, mi-lyen lehetett az emberi beavatko-

zások előtt a táj erdeinek fajajösszetétele, és ezt az ismeretet szeretnék a jövőbeli állományok kialakításához felhasználni. Ezért a **luc elegyarányát** a 2004. évi 70-80%-ról 55%-ra **csökkentenék,** mellette a nyír, hegyi juhar, madárberkenye, éger, erdei fenyő, cirbolyafenyő, jegenye-fenyő, vörösfenyő és a felsőbb térszine-ken a törpefenyő elegyarányát próbál-nák eltolni a vizsgálat eredményeként megismert természetes eloszlás felé. Ér-dekes, hogy a régió természetes fajaj-készletéből is hiányzott a bükk. Valószí-nűleg a mikroklimatikus adottságok mi-att a területen a vegetációs idő túl rövid, ezért a bükk nem képes a relative nagy méretű termését beélelni. A megcélzott klimax-állomány elegyarányának kiala-kítása azonban egy lépésben nem tehető meg, hiszen a természetes újulat biztosan nem ilyen arányban jelenik meg. Várha-tóan pionír fafajokat (nyír, rezgőnyár) nagy elegyarányban tartalmazó állomá-nyok alakulnak ki először a vihar által érintett területen. Ezeket nem szándé-koznak eltávolítani, hanem későbbi mes-terséges pótlásokkal, illetve alültetéssel szeretnék elérni, hogy **azt az elegy-arányt, amit a természet 400 év alatt hozna létre ebből az állapotból, rövi-debb idő alatt meg tudják közelíteni.**

Amellett, hogy fontos és érdekes gondolatokat hallottunk arról, hogyan látják a szlovákiai kollégák a Kárpátok erdeinek múltját, jelenét és jövőjét, ta-lán mindannyiunk számára példaértékű tapasztalat volt az is, hogy a Tátra terü-letén illetékes állami erdőgazdaság, nemzeti park, valamint ennek kutató központja folyamatos munkakapcsolat-ban áll és együtt dolgoznak azon, hogy a jelenlegi helyzetet mindnyájuk számá-ra elfogadható módon megoldják.

Kép és szöveg: **Ruff János**
Ipoly Erdő Rt. Királyréti Erdészet
Kenderes Kata
ELTE Növényrendszertani és
Ökológiai Tanszék

Mária Terézia: „...vasgyár létesítessék”

Gróf Barkóczy Ferenc egri püspök-főispán hívására 1758-ban Egerben telepedett le a würzburgi származású Fazola (Fassola) Henrik lakatosmester, akinek műhelyében maradandó alkotások készültek. 1763-ban gróf Eszterházy Károly, az új püspök-főispán újabb építkezéseket tervezett, de gyakori volt a vashiány, ezért Fazola elhatározta, hogy vasművet fog építeni.

Évekig járta-kutatta a Mátra és Bükk rengetegeit, de csak 1769-ben fedezte fel Uppony határában, az egri papnevelő Intézet erdejében, a Zsinye dűlőben a vörös vasércet.

Eredményes kutatásaiért dicsérő oklevéllel és aranyéremmel tüntették ki Fazolát és kérésére megígérték: „mihelyt az ő felfedezéséből a kincstár hasznot hajtó üzem alakul ki ... királyi bányamesterré nevezik ki.”

A királyi kitüntetés bizalmat keltett Fazola iránt, de a vasmű felépítéséhez nem volt tőkéje, így az 1754. évi Miksa-féle bányarendtartás szerint 128 részvényvel társulatot kellett alapítania. Az olcsón vásárolt részvények értéke nem fedezte a költségeket, ezért az általa felfedezett és bejelentett bányákat „csekély 9000 forint összegű készpénztérítés és a bányákban neki járó hivatal ellenében Ő felségének felajánlotta.”

Fazola Henrik a vasművet a korona-uradalom fájára, mészkövére, vízére tervezte, ezért az ajánlatot elfogadták, 32 részvény erejéig a bécsi kamara is betársult, de fenntartotta magának a principalitás, vagyis a gyár ügyeiben a korlátlan rendelkezés jogát. Támogatták a vasmű felépítését, az uradalom előlegezte az építési anyagot, azok árát akkor fizetik vissza, amikor a vasgyár már nyereséges lesz. A 9000 forint terhére azonban csak 1500 forint előleget folyósítottak és évi 400 forintban állapították meg Fazola fizetését.

235 éve, 1770. július 28-án *Mária Terézia* az udvari kamarán keresztül utasította a magyar kamarát, hogy a „*diósgyőri kamarai uradalom területén vasgyár létesítessék.*” Előírta, hogy az „épületfát, deszkát, lécet, zsindelyt ... megfelelő áron bocsássák rendelkezésre”, a faszén égetéséhez szükséges fát „mértányos áron adják”.

1772 márciusában a Garadna felső folyásán működni kezdett a nagyolvasztó (Hochoffen, Massa), a Szinva beömlésénél pedig a hámor (Eisenhammer). A vasmű gazdaságossága és a

mértányos faár azonban nem érdekelte a korona-uradalmat. A vasmű felügyeletét a bécsi Hofkammer gyakorolta, az uradalom földesura pedig a magyar kamara volt.

A kettős irányítás már az építkezés idején súrlódásokhoz vezetett, ezért a királynő 1771-ben bizottságot küldött ki, hogy mérjék fel a vasgyár faszükségletét, az uradalom és jobbágysai, az üveghuta faigényét és elfogadható faárakat állapítsanak meg. A bizottság szerint 8000 öl (27 000 m³) fa termelhető, ennek fele legyen a vasgyáré, a másik fele az uradalomé, az üveghutáé és a jobbágysoké és tilos hamuzsirt égetni.

A magyar kamara ölenként 45 krajcárt javasolt, a bányakamara ezt sokallta, a királynő 24 krajcárt állapított meg, amit akkor kell fizetni, amikor a vasgyár „a kész vashól valamelyest bevételre tesz szert.”

A termelés akadozott, Fazola és a részvényesek nem győzték a költségeket, de a bányakamara nem Fazolának fizette ki a bányákért ígért összeget, hanem megváltotta a részvények nagyobb részét és 1774-ben megalakult a diósgyőri cs. kir. és társulati vasmű.

A kincstárnak most már nem volt érdeke, hogy a gyár csődbe jusson, ezért 1774-ben, az évi 4000 öl szénfa biztosítására szerződésben rendezték a társulat és az uradalom közötti ellentéteket. Ennek alapján a hámtól a massáig terjedő Garadna-völgyet a vasgyár közvetlen használatába adták 15 évre, évi 1200 forint hasznbérért, de a vadászat és a halászat joga az uradalomé maradt. Rendezték, hogy az építkezésénél felhasznált faanyagért 2000 forintot fizet a társulat; házat, konyhakertet adhat munkásainak, de házanként egy forint fizetendő a földesúri jog elismerése címén.

Az erdőrendtartás alapján a vasgyár osztotta be az évi vágásokat és a Fazola Henrik gyárvezetőnek 1775-ben kiadott utasításban előírták: „favágásnál, szénégetésnél ... ügyeljen, hogy semmi pazarlás ne történjen ... felesleges szenet ... ne állítsanak elő ... a favágók a fát megfelelően darabolják.”

Az 1770-es évek végére folyamatosan vált és emelkedett a vastermelés, a 7300 öl szénfáért 2200 forint lett az erdőbér. A bécsi kamara nyíltan szembehelyezkedett Fazolával, hogy megszerezze a részvényeit, az uradalom prefektusa pedig egyszerre követelte az összes tartozást, mert számára közöm-

bős, hogy „nyereségből, vagy valami másból forrásból fizeti-e”. A vitának Fazola 1779. április 16-i korai halála vetett véget.

Újra kezdődtek az ellentétek, amikor 1810 őszén gyárigazgató lett a selmeci akadémiát végzett Fazola Frigyes, a gyáralapító fia. A Garadna-Szinva összefolyásánál megépítette a völgyzáró gátat, az újmassai nagyolvasztót és engedélyt kért, hogy „a vashámoz részére kőszén bányászhaszon, mázsánként 1/4 krajcár díj ellenében”. A bányakamara engedélyezte a szénbányászatot, hogy „az erdők fát kímélni lehessen”, de az uradalom csak ott, „ahol azt a fa esetleges hiánya következtében alkalmazni kell”.

Ilyen helyet alig találtak és továbbra is gondok voltak a faszénnel. Az őserdőben sok volt a korhadttal bükk, ezért esetenként kevés és gyenge volt a faszén. Az üzemterv elkészítése után, 1815-től megszünt az erdőbér és az uradalom 3 évenként megújított szerződésekben erdőtagonként állapította meg a szénfa árát, pl. 1825-ben a Nagykőrösön 30 krajcár, a Jávorhegyen 1 forint volt egy öl 5 láb hosszú szénfa ára.

Az uradalom is égetett faszenet, kölcsönösen elcsábították a munkásokat, így 1829-ben csak 4, 1848-ban 36 szénégető volt a vasgyár állományában Ómassán.

A kiegyezés után épített Magyar Királyi Vasgyári Hivatalhoz 28 répáshutai szénégető szerződött a Tatárárok elején berendezett állandó szénégető helyre. Az elhúzódbó gazdasági válság miatt eladatlan fakészletek halmozódtak fel, ezért a pénzügyminiszter 21 000 öltre csökkentette Diósgyőr kitermelhető fatérfogatát. 1880-ban a sóvári erdőhivatal 156 hold erdőt adott el kitermelésre a vasgyárnak 35,61 forint/hold áron és a faanyagot a vasgyár hasznosította.

1883 után évente 50 ezer hektoliter (kb. 12 000 mázsa), a századfordulón 22-27 ezer mázsa faszenet szállított a kincstári erdészet és végül a technika fejlődése oldotta meg a faszén nélküli vas- és acélgyártást.

Járasi Lőrinc

Hirdessen az Erdészeti Lapokban!

Integrátori értekezlet

Az elmúlt időszak során a MEGOSZ életében jelentős események történtek. Ugyanakkor nagyon sok aktuális teendő, átadandó információ halmozódott fel. A múlt történéseivel és a jelen tennivalóival kapcsolatosan ezért integrátori értekezletet hívtunk össze 2005. február 10-én az Erdészeti Információs Központ Tanács-termében.

Az értekezletre a zord időjárás ellenére is sokan jöttek el, több, mint 40 főt regisztráltunk és az érdeklődést mutatja, hogy a hosszú ideig elhúzódó, talán kissé zsúfolt program végéig szinte mindenki kitartott.

Luzsi József elnöki köszöntője után Szalay Benedek főosztályvezető (NFA) tartotta meg előadását „A Nemzeti Földalap tevékenységének ismertetése különös tekintettel a helyi birtokhasznosítási bizottságok működésére” címmel. Az előadást követően az NFA és a Birtokhasznosítási Bizottságok működésével, továbbá konkrét esetekkel kapcsolatos kérdések és hozzászólások hangzottak el.

Horkay András stratégiai igazgató (Pointernet Kft.) a fakereskedelmi rendszert és a MEGOSZ honlapja által nyújtott lehetőségeket ismertette. A referencia anyagok honlapunkon való megjelentetésének lehetőségére már a korábbi MEGOSZ Híradóban is felhívtuk a figyelmet. Most ezt a felhívást megismételjük azzal, hogy az anyagoknak a honlapra való felrakásával kapcsolatban – a hozzáférés tisztázása miatt – közvetlenül forduljanak az előadóhoz a pointernet@axelero.hu e-mail címen.

Ali Tamás tanácsos (Állami Erdészeti Szolgálat) tájékoztatást adott a mezőgazdasági területek erdősítésére elnyerhető uniós társfinanszírozású támogatásáról. Ismertette a 2004 őszén lezajlott erdőtelepítések menetét, az ehhez kapcsolódó, az erdőgazdák számára még új adminisztrációt. Kitért a földművelésügyi

és vidékfejlesztési miniszter 3/2005. (I.11.) FVM rendeletének módosítására, amely a támogatási kérelmek benyújtási határidejét a 2005 tavaszi telepítésekre vonatkozóan 2005. január 15–2005. január 31-ig, majd ezt követően 2005. június 1.–július 31-ig, valamint 2006. évben június 1.–július 31-ig határozza meg.

Ismertette a költségvetési törvénynek az erdőtelepítési támogatásokra vonatkozó passzusait, valamint a mezőgazdasági területek erdősítésének támogatására benyújtandó nyomtatványokat és az azok kitöltésére vonatkozó információkat. Elmondta, hogy a kérelmek nagy részét 2004. év őszén befogadták, és a telepítéseket sikerrel végre is hajtották, ami véleményünk szerint a pályázatokat benyújtó gazdálkodókat és az adminisztrációt ellátó Állami Erdészeti Szolgálatot egyaránt dicséri. A hozzászólásokból kiderült, hogy az integrátorok nagy része jól tájékozott, és pontos információkkal rendelkezik a témával kapcsolatban.

Nagy Attila Norbert, a MEGOSZ új, zalaegerszegi irodájának működéséről számolt be. Ezúton is szeretnénk valamennyi integrátor társunkat arra buzdítani, hogy hasonló irodákat nyissanak az ország minél több pontján, lehetőleg az Állami Erdészeti Szolgálat helyi igazgatóságaihoz kapcsolódva.

Mőcsényi Miklós, a FAGOSZ főtíkára az erdőtanúsítás (PEFC) rendszeréről tartott tájékoztatást. Elmondta, hogy a magyarországi egyesület jogi értelemben megalakult, és most az erdőtanúsítás beindításához szükséges anyagi eszközök megteremtése a következő feladat. (Időközben érkezett információk szerint az ezzel kapcsolatos első lépések megtörténtek, az állami erdőket kezelők és a magánerdő-tulajdonosok körében előzetes igényfelmérést végeznek és ennek eredményeként március végén tervezik az első közös megbeszélést.)

Luzsi József szövetségünk elmúlt évének eseményeit ismertette a jelenlévőkkel, és felvázolta legfontosabb rövid és középtávú feladatainkat.

Ismertetésre kerültek a MEGOSZ elnöksége által megfogalmazott magánerdős kérések, amelyeket február 1-én eljuttattunk a gazdademonstrációt előkészítők számára, és most az alábbiakban közlünk is. Az integrátori értekezlet megvitatta a javaslatokat azok közül az első három pontot javasolta, mint szűkített igényt az FVM-nek benyújtandó petícióban megjeleníteni.

„1. Kérjük a szakhatóságtól a jogszabályban is előírt kifizetési határidők és a tavalyi MEGOSZ – FVM meg egyezés pontos betartását.

2. Jelen pillanatban tisztázatlan, hogy a 2005. évi költségvetésből mennyi jut a magánerdő-gazdálkodás fejlesztésére, beleértve az integrátori hálózat fenntartását is. Ennek mértéke el kell hogy érje idén az 500 millió forintot.

3. Kérjük, hogy az ágazati keretek elosztásában és a szakpolitikai kérdésekben (pl. Erdészeti Tanács) döntő bizottságokban a magánerdő tulajdonosok képviselői is helyet kapjanak.

4. Az erdészeti közmunka-programból a magánerdő-tulajdonosok és gazdálkodók az erdők közcélú szerepénél fogva sem maradhatnak ki a jövőben, mint a munkák irányítói, integrátorai. Kérjük, számukra a fenti lehetőség biztosítását.

5. A társfinanszírozású erdőtelepítési támogatás feltételül szabott 25%-os mezőgazdasági tevékenységből származó jövedelmek körébe az erdő- és vadgazdálkodási tevékenységből származó jövedelmek is beletartozzanak.

6. A termelői csoportok támogatásánál az erdőgazdálkodás (faanyagtermesztés, mint termékpálya, illetve mint termékcsoport) is tartozzon a támogatott körbe.

7. A kisvállalkozói adókedvezményre a mezőgazdasági (beleértve az erdő- és vadgazdálkodást) vállalkozók is le-

gyenek jogosultak az idén, hasonlóan a 2002. évihez.

8.A magánerdő-gazdálkodók pályázati lehetőségeinek biztosítását kérjük a vidékfejlesztési programokban oly módon, hogy a különböző erdészeti célok az egyes pályázati lehetőségek jogcímeiben nevesítve is megjelenjenek!

Összességében a magánerdő-gazdálkodás kibontakozásához, a nem működő magánerdők területarányának

cökkentéséhez alapvető változásokra van szükség. Ennek érdekében számos ponton módosítani kell a jelenlegi jogi szabályozást, az erdőtörvényt.”

Dr. Sárvári János, a MEGOSZ főtájtára ismertette a szövetség taglétszámának növelésével kapcsolatos tennivalókat. Valamennyi erdészeti integrátornak kiosztásra került a MEGOSZ nyomtatott alapszabálya, a belépési nyilatkozatok és a csekkek. Abban re-

ménykedünk, hogy az akció eredményeként jelentősen bővül tagságunk köre, és optimális esetben minden integrátor körülbelül 50 új tagot léptetne be szövetségünkbe.

Luzsi József elnök zárszavában megköszönte az aktív részvételt, és eredményes munkát kívánt valamennyi integrátor tagtársunknak.

Dr. Sárvári János
főtájtár

Országos Magánerdő Fórum

Példaértékű és egyben ragyogó közös munkával szervezte meg az OEE Magánerdő Tanácsa és a MEGOSZ ezt a rendezvényt, melyen a résztvevők megtöltötték az Erdészeti Információs Központ nagytermét.

Első előadóként *dr. Orosz Sándor*, az Országgyűlés Mezőgazdasági Bizottsága Erdészeti Albizottságának elnöke tartott előadást és egyben konzultációt általában az erdőgazdálkodás és ezen belül a magánerdők politikai és gazdasági támogatásáról, különös tekintettel a 2005. évre. Orosz Sándortól már eddig is megszoktuk a közvetlen, őszinte és a problémákat nem elkendőzni akaró stílust, melyhez most sem volt hűtlen. Felvezetőjében csalódását fejezte ki a Nemzeti Erdőprogram, amelyben meglátása szerint sok a bizonytalanság és az átmenetiség. Talán ennek volt köszönhető, hogy az oly sok munkával készült anyagot az Országgyűlés határozatban nem erősítette meg. Igaz, hogy az 1110/2004-es kormányhatározat elfogadta, és éreztette, hogy ez mit jelent. *(Magyarul, megvalósulatlansága esetén csak politikai számonkérés képzelhető el, amit már ismerünk. A Szerk.)*

Éreztette, hogy a döntés fenti minőségével a forrás lehetősége is elve-

zett. Arra kérte a jelenlévőket – amit a jelenlévők, mint a bizottság elnökétől el is vártak –, hogy keményen lépjen fel a szakma, a kormányhatározat végrehajtásáért, annak betartásáért mind a Pénzügyminisztériumban, mind az FVM-ben. Itt jegyezte meg Orosz Sándor: ne felejtjük el, hogy vidékfejlesztésre eddig 32 ezer támogatási igényt (pályázatot) adtak be. A hozzászólásokból kiderült, hogy a MEGOSZ elnökség levelének tartalmával – melyet mindhárom előadó kézhez kapott – a jelenlévők a legmeszebbmenőkig egyetértettek.

„Tisztelt Cím!

Mint bizonyára Ön is tudja, kimunkálás alatt van az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból történő támogatásokról szóló tanácsi rendelet a 2007-2013 közötti tervezési időszakra vonatkozóan.

A rendelet főbb változásokat tartalmazó tervezetéről készült anyagot melékelem. Ebből is jól látható, hogy az unió megkülönböztetett figyelemben részesíti az erdészetet, a magánerdő gazdálkodást, általában az erdészeti célokat. Elég itt csak egy mondatra utalnunk „a vidékfejlesztési politika területet lefedi a mezőgazdaságot, az erdésze-

tet, és a természeti területeket, vagy mindazt, ami nem városi.”

Magyarország is a tervezés időszakában jár, ezért még időben szeretném felbívni a figyelmet arra, hogy mind a Nemzeti Fejlesztési Terv 2, mind a Nemzeti Vidékfejlesztési Területben az erdészeti célok és jogcímek megfogalmazásra kerüljenek, és ne járjunk úgy, mint a csallakozáskor, ahol a társfinanszírozott erdőtelepítéseken kívül az erdészet semmilyen megjelenési lehetőséget nem kapott.

Fentiek alapján kérjük szíveskedjen mindent megtenni annak érdekében, hogy Magyarország vidékfejlesztési elképzelésében az erdészet, erdőgazdálkodás hangsúlyosan megjelenjen, mert e nélkül az egész ágazat – beleértve a magán erdőgazdálkodást is – jövője ke- rül veszélybe.

Tisztelettel:

Luzsi József
elnök”

Sódor Márton, a KvVM Természetvédelmi Hivatalának főosztályvezetője a természetvédelemre kijelölt területeken elrendelt korlátozások miatti tulajdonosokat ért hátrányok kárpótlásáról és annak rendezéséről tartott előadást. (A

Orosz Sándor előadását tartja

Fokozott érdeklődés a megjelentek részéről

Répászky Miklós, levezető elnök

rendeletet lásd az Erdészeti Lapok 2005. februári számának (3.o oldalán.)

Répászky Miklós az OEE Magánerdő Tanácsának elnöke köszöntötte Klemencsics Andrászt, az Erdészeti Főosztály új vezetőjét és felkérte előadása megtartására. Az előadás kitért a támogatási források várható mértékére, a közcélú

feladatok végrehajtásának lehetőségeire. Külön kiemelte az erdőfenntartási járulékkal kapcsolatos, már hosszú évek óta tartó vitát és annak várható napirendre tűzését és a magánerdő-gazdálkodás fejlesztését szolgáló támogatásokkal kapcsolatban várható döntések fontosságát. Az EU társfinanszírozott támogatásáról született 132/2004. (IX.11.) FVM rendeletet részletezte. Az első kivételnél az alaptámogatáson kívül kiegészítő támogatás vehető igénybe a talaj, a legelő állatok, a vad és a taposási kár, valamint a káros belvizek elleni védelemre, továbbá a tűzkárt megelőző védekezésre. Az erdőtelepítések fenntartásához öt évig nyújtható támogatás az erdőtelepítés védelmére, valamint a pótlásra és ápolásra.

Erdőtelepítési jövedelempótló támogatás: az erdőszített területek után a jogosult mezőgazdasági területen megvalósult erdőtelepítés miatt kieső jövedelem pótlására, legfeljebb húszéves időtartamon keresztül erdőtelepítési jövedelempótló támogatás vehető igénybe.

Az előadó felhívta a figyelmet a pályázati időszakok határidejének figye-

Klemencsics András (balról) és Sárvári János

lembevételére (lásd előző cikkünket). A 2007-től remélhetőleg életbe lépő új fejlesztési terv foglalkozik a magánerdő-gazdálkodással, az 1257/1999. EK rendelet 2004. évi módosításával, valamint az erdők gazdasági, ökológiai és szociális funkciójának fejlesztésével.

Kép és szöveg: Pápai Gábor

Személyi változások

A február 24-én tartott OEE Magánerdő Tanács tagjainak újválasztásakor az alábbi személyi változások történtek:

OEE Magánerdő Tanács elnök:

Temesvári Erik okl. erdőmérnök
Zöld Erdő Mérnöki Iroda
Erdészeti integrátor
8460 Devecser, Honvéd u. 70.
Tel./fax: 06 88 224 263
Mobil: 06 70 450 5633

OEE Magánerdő Tanács tag: **Posgay Attila** okl. erdőmérnök
Cserfaág Kft.

Erdészeti integrátor
8248 Nemesvámos, Kossuth u. 20.
Tel: 06 88 365 155
Fax: 06 88 365 043

Erdészeti Lapok szerkesztőbizottsági tag: **Temesvári Erik** (dr. Cserny Károly helyett)

A választás előtt Répászky Miklós rövid értékelést adott a Magánerdő Tanács munkájáról, sikeresnek értékelte a magánerdő-gazdálkodás érdekében kifejtett tevékenységet.

Ismét Közmunka Program

Várhatóan áprilisban indul 13 állami erdőgazdaság részvételével az idei erdőművelési közmunka program, amelyben megkétszereződik a résztvevők száma, a tavalyi ezer fővel szemben két ezer munkát kereső ember számíthat foglalkoztatási lehetőségre – tájékoztatta a sajtó képviselőit Csizmár Gábor, a munkaügyi tárca vezetője.

Megállapodás írtak alá arról, hogy 500 millió forintot a foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi minisztérium, 100 milliót a földművelési és vidékfejlesztési minisztérium, 300 milliót pedig az ÁPV Rt. ad a programhoz, míg az érintett erdőszeti részvénytársaságok 20 százalékos önrésze is bővíti a lehetőségeket. Az idén már összesen 13, a Dunától keletre fekvő valamennyi erdőszeti részvénytársaság, a Dunántúlról pedig a somogyi, a vértesi és a gemenci társaságok kaptak meghívást a pályázatra. Kérdésre válaszolva a miniszter megerősítette, hogy a szaktárcanál fo-

lyik a többi közmunka program előkészítése is, rövid időn belül várható újabb pályázatok meghirdetése a vízgazdálkodás, a Balaton környéki rendezés és a parlagfű irtás területén.

Pásztóhy András, az agrártárca politikai államtitkára hangsúlyozta: a közmunka program segíti megteremteni a foglalkoztatás és a tájgazdálkodás feltételeit. Somogy megyei tapasztalatai szerint eredményesen kapcsolhatók össze a foglalkoztatás és az erdőművelés feladatai.

Dr. Mészáros Tamás, az ÁPV Rt. igazgatóságának elnöke elmondta, hogy a 19 állami erdőgazdaság szerény, de jövedelmező tevékenységet folytat, a közmunkaprogramhoz való hozzájárulást nem egyszerűen támogatásnak, hanem befektetésnek tekintik, mivel plusz munkaerőhöz jutnak a gazdaságok.

Forrás: www.fmm.gov.hu

Interjú Csóka Györggyel, az ERTI Erdővédelmi Osztályának vezetőjével

– Osztályvezető lettél.

– Igen. Ez a feladat szakmailag és emberileg is komoly kihívás, hiszen az elődeim mindkét vonatkozásban jó magasra rakták a mércét. Ugyanakkor az erdővédelem az erdészeti tudomány egyik legfontosabb szelete. Hogy mennyire az, azt napjainkban is észlelhetjük, hiszen az elmúlt év erdőkárai, vagy akár a tátrai viharkárok is igazolják, hogy az erdővédelem és az erdők egészségi állapotának vonatkozásában sok probléma, illetve sok tenivaló van. Egyébként nemrég készült el az osztályunkon az ez évi prognózis könyvecske, melyben minden évben összegezzük az előző évi erdőkárokat, és előrejelzéseket teszünk a tárgyévi erdőkárokról vonatkozóan. Jól láthatjuk benne, hogy az erdővédelmi prognózis több mint 40 évtizedes történelme során 2004-ben regisztráltuk a legnagyobb kiterjedésű erdőkárokat. Ez elsősorban a gypjaslepke rekorddöntő tömegszaporodásának tudható be. Ugyanakkor már az is világos, hogy 2005-ben sem maradunk erdővédelmi problémák nélkül.

– Mutatkozz be a szélesebb olvasóközönségnek.

– 1961-ben születtem erdészcsaládban. Édesanyám erdőmérnök, édesapám is erdész volt, mindkét nagyapám is szakmabéli volt. Ásotthalmon nőttem fel, édesanyám az ottani szakiskolában tanított, édesapám pedig az Ásotthalmi Erdészetről volt kerületvezető erdész. Sajnos már egyikük sem él. Mindig is biológiai érdeklődésű voltam. Már gyerekkoromban is a csellópókok párbaosztása, lepkek üldözése, a békagyűjtés, halászat, és különböző rendű és rangú fegyverekkel (csúzli, fűvócsó, íj, légpuska) való vadászat tudott lázba hozni. A fegyverrel való vadászat láza egyébként már teljesen kihűlt bennem. A Szakiskola parkja és az Ásotthalom környéki erdők nekem mint kisgyerekek szinte végtelennek tűntek.

Szegeden, az Erdészeti Szakközépiskolában érettségiztem 1979-ben. A pályaválasztás igazán nagy kérdést nem jelentett. Már csak azért sem, mert az Országos Szakmai Tanulmányi Verseny első helyezettejeként felvételiznem sem kellett. Így kerültem 1980 szeptemberében Sopronba, ahol életem legszebb

nyolc évét töltöttem el. Azért nyolc évet, mert a diplomázás után három évig Igmándy Zoltán tanszékén voltam tudományos ösztöndíjas ami egy külön ajándéka az életemnek, mert egyébként minden soproni percemet ajándéknak tekintek. Az első pillanattól kezdve nagyon jól éreztem magam, és világosan tudtam azt is, hogy soha ilyen jó dolgom nem lesz. Most, 44 éves fejjel persze tudnék okosakat mondani, hogy mit és hogyan kellett volna másként csinálni, de hiszem, hogy az a 8 év úgy volt jól, ahogy volt, semmit nem akarok elfelejteni belőle, nem is bántam meg belőle semmit.

– Mi volt a fő témád?

– Az eredeti témám a tölgy nagylepkék elleni környezetkímélő védekezés volt, de azután egy kicsit elsodródtam a fenyőkon élő nagylepkék felé. Az idő tájt 1986-87-ben zajlott Pakson egy jelentős fenyőpohók (*Dendrolimus pini*) tömegszaporodás. Ez elég ritka volt nálunk, korábban csak a 60-as évek második felében Hegyeshalom mellett jegyeztek fel hasonlót. Ennek és a többi fenyőkon élő nagylepkének az elterjedésével, életmódjával, kártételével foglalkoztam behatóbban. Ebben a témában védtem meg 1989-ben az egyetemi doktorátusomat, 1991-ben pedig a kandidátusi értekezésemet is.

1988. szeptember 1-jén feleségemmel, Hírka Anikóval – aki szintén erdőmérnök – együtt kerültünk az ERTI Gödöllői Állomására. Anikó akkor még az Ökológiai Osztályra, én pedig az

Erdővédelemre. Az Erdővédelmi Osztályon olyan emberektől tudtam tanulni, mint Pagony Hubert, Szontagh Pál, Tóth József, Leskó Katalin. Jóska volt a közvetlen főnököm, aki mindenkor – néha még kissé elvarázsolt ügyeimet is támogatta.

Itt bekapcsolódtam, a magyar erdők egészségi állapotának monitoring jellegű vizsgálatába, különösen a tölgyesek egészségi állapota, illetve az azt befolyásoló tényezők foglalkoztattak. Mivel fiatal kutatóként még viszonylag kevés adminisztratív feladat terhelt, több időm volt foglalkozni a tölgyeken élő rovarokkal, közülük is főként a gubacs-darazsakkal.

1995-ben kerültünk át Mátrafüredre, mivel akkor az Intézet vezetése újra-élesztette a korábban bezárt Mátrafüredi Kísérleti Állomást. Jelenleg is itt élünk és dolgozunk. Az Állomás ma már nagyrészt egybeesik az Erdővédelmi Osztállyal.

– Nem éreztél kutatói, szakmai feltétlenséget?

– Bondor Antal főigazgatósága alatt kerültem az intézethez, mint említettem, osztályvezetőm Tóth József volt.. Nem tudok más nevében nyilatkozni, de én semmiféle illet nem éreztem. Azt biztos állíthatom, hogy a mi osztályunkon a segítőkész, támogató, pozitív hozzáállás dominált. Korábban az Egyetemen Igmándy Zoltán is nagyon nagyvonalúan kezelte a dolgainkat. Még csak a halvány gyanúja sem merült fel soha annak, hogy valamilyen ötletemet vissza akar fogni.

Nem panaszkodhatom, mert munkámat nemcsak az Osztályon, hanem a távolabban vett erdészszakmában is támogatták. Könyveim megjelentetésében számottevő szerepet játszott erdőgazdaságok és egyes kollégák személyes támogatása is. Van olyan barátom, erdőmérnök kolléga – nevezzük néven Horváth Jenőt – aki saját alapítványa terhére támogatta jelentős összeggel eddigi könyveimet.

– Milyen kiadványaid jelentek meg?

– Első könyvem a „lepkehernyós” volt, ami magyar nyelven jelent meg. Utána következett három további könyvecske (Gubacsok, Xilofág rovarok, Levélaknák-levélaknázók). Ezek már kétnyelvűek (magyar-angol). Stílusuk félig

szakmai, félig populáris. Magam is meglepőnek tartom, hogy ennek ellenére elég gyakran idézik őket külföldön is, ami nyilván nagyban köszönhető a kétnyelvű szövegnek. A „Gubacsok” című munkát kb. 4 földrész mintegy 20 országában citálták már.

Egyik jelentős munkámnak tartom a *Hirka Anikóval* és *Csikó Zsolttal* együtt készített „Az erdővédelem magyarországi szakirodalma CD-ROM-ot. Ez igazán sziszifuszi munka volt, de úgy érzem, hogy aki erdővédelemben akar egy kicsit mozgolódnni annak nagy hasznára van. Mintegy 15 idegen nyelvű, és valamivel több magyar nyelvű könyvfejezet megírásában működtem közre. Magyar és külföldi kollégák együttműködésével szerkesztettem két nemzetközi konferencia kiadványát. Jelenleg egy tölgy rovarokkal foglalkozó könyvön dolgozom, illetve egy angol és egy magyar barátommal – kb. 20 európai szerző közreműködésével – európai tölgy gubacsdarázs monográfiát szerkesztünk. Kb. 70 körül van a magyar nyelvű szakcikkeknek, tudományos cikkeknek a száma, és számos ismeretterjesztő cikket is írtam.

Több helyen (pl. Kecskeméti Arbo-rétumban, Ópusztaszeri Nemzeti Emlékparkban, Hetényegyházi Erdei Iskolában) lehet találkozni általam szerkesztett vagy a közreműködéssel létrejött elsősorban rovar-tani, erdővédelmi tárgyú poszterekkel. „Legsúlyosabb” hobbim a fotózás, amit igen jól lehet hasznosítani a tudományos munkában, de az ismeretterjesztésben is.

Sok előadást tartok az OEE helyi csoportoknál, erdőpedagógiai szemináriumokon, ha módom van rá, akár általános iskolákba is örömmel elmegyek. Szilárd meggyőződésem, hogy az erdő és a természet szeretetére leginkább úgy lehet valakit ránevelni, ha tiszteletet ébresztünk benne az iránt, aminek a védelmére akarjuk nevelni. Ezt pedig leginkább úgy tehetjük, ha apró, hétköznapi csodákat mutatunk neki. A gyerekeket nem hangzatos kijelentésekkel, szabályok és törvények felsorolásával lehet rávenni arra, hogy óvják a környezetüket. Megmutatsz nekik egy rovar, hogy mit és milyen ügyesen csinál, hogyan rejtőzködik a fatörzsön az a lepke, hogy beleolvad a környezetébe, akkor ráébred, hogy ez egy csodálatos színes, ragyogó, érdekes világ, amit tisztelni kell, és érdemes óvni, védeni.

– *Ha máról holnapra az Erdészeti Tudományos Intézet megszűnne, megérezné az erdő?*

– Kitűnő, bár kissé provokatív

kérdés... Az egészségügy, az oktatásügy és a tudomány is olyan dolog, amit látványosan rövid távon lehet hanyagolni. Azt, hogy az oktatás és az egészségügy hogyan működik, mindannyian jól látjuk. Hogy a tudományra mennyit fordítanak mindenféle hangzatos bejelentések ellenére, azt mi kutatók, személy szerint a saját bőrünkön érezzük. Ha azt mondjuk, hogy nem kell olyan információ, ami mondjuk a környezeti változások trendjeire, illetve ennek az erdőre gyakorolt hatására vonatkozik, ha kijelentjük, hogy nem kell folyamatos, megbízható tényekre alapozott vélemény a magyar erdők egészségi állapotára vonatkozóan, ha nem szükséges tudományos megalapozottság a jelentős volumenűnek ígérkező erdőtelepítési programhoz, ha azt mondjuk, hogy ehhez nem kell termőhelyi alapinformáció, hogy ehhez nem kellene szakmai koncepciók, akkor biztosan lehet nélkülözni az erdészeti kutatást is. De azért úgy gondolom, hogy ez nem volna túlzottan bölcs hozzáállás...

Az egyes kutatási területek eredményeit vajon figyelembe veszi-e a másik kutatási terület? Gondolok itt az erdőművelési tárgyban elért eredményekre, melyeknek ellenére mégis nem megfelelő termőhelyen ezer hektár számban létesültek monokultúras fenyvesek, melyekben ezer károsító tömeges fellépését az erdővédelmi kutató nyilván teljes biztonsággal előre jelezhet, s mégis megtörténtek ezek a melléfogások.

Hagy mondjak erre egy szemléletes példát, bár lehet, hogy elsőre egy kicsit zavaros lesz. Az én gyerekkoromban az ászothalmi körzeti orvos, aki a családnak jó barátja volt, az első köhíntésemre antibiotikumot írt, mert úgy gondolta, hogy ez a legjobb, amit tehet az én érdekében. Most már az én gyerekeknek nem az első köhíntésre írják fel azt az antibiotikumot. Magyarul: változnak egy adott témával kapcsolatban az információink, ismereteink, és ennek megfelelően a hozzáállásunk. Mostanra bizonyosodott be szerintem elég látványosan, lásd tátrai viharkárok vagy borsónyi jégkarak, meg a gyapjaslepke tömegszaporodás, hogy a nagy kiterjedésű monokultúrákat létrehozó erdőgazdálkodás hosszabb távon nemigen tartható fent. Erdővédelmi szempontból legalább is bizonyosan nem.

– *Jó, de az is a tudósok asszisztálásával jött létre ...*

– Bárhol, ahol a magyar erdők jelenlegi egészségi állapotáról beszélnek, elmondom, hogy a történetet Trianonnál kell

elkezdeni, ahol ugye erdeink 86%-át, fenyveseink 98%-át elvesztettük. Nagyon komoly társadalmi igény volt az – és ezt a szakmánk azt hiszem, legjobb tudása szerint és becsülettel szolgálta – , hogy a fahiányt a lehető legnagyobb mértékben pótolja. Csak ugye ezenközben nyilván olyan helyekre is kerültek olyan állományok, melyek nem oda való, hosszú távon nemigen tarthatók fenn. Azt hiszem, hogy most egy másféle helyzet van, mások a társadalmi elvárások is, most már látjuk, hogy a stabilitás, a többcélúság, az ökológiai diverzitás sokkal fontosabb, mint 20-30 éve...

– *Igen, de én arra gondolok, hogy ez miért nem belülről indukálódott, miért a természetvédelem, sokszor kétségtelenül túldimenzionált, nyomása kellett mindebbhez.*

– Én nyilván elsősorban a saját szakterületemről, az erdővédelemről tudok beszélni. Nem értek egyet azzal, hogy a természetközelség gondolatát külső erőknél kellett kiereszokolniuk. Habár az erdészeti gyakorlat sok vonatkozásban kétségtelenül eltávolodott ettől, ezek a felismerések a szakmán belül már jónéhány évtizede megszülettek. Ha *Győrfi János* 40-50 éve megjelent írásait olvasod (pl. Erdészeti rovar-tan, Erdővédelem), félreérthetetlenül megjelenik bennük, hogy hosszú távon mit tehetsz az erdők stabilitásának, egészségi állapotának megőrzése, javítása érdekében. Ezek az iránymutatások pedig szinte teljesen egybeesnek a természetvédelem mai elvárásaival. Azt gondolom, hogy az erdővédelemmel foglalkozók, de úgy hiszem, hogy az intézetben belül a többi diszciplína művelői is elég jól átlátták, hogy alapvetően a természetesség a fenntarthatóság egyik alappillére. Nem akarom magamat Győrfi Jánoshoz, Pagony Huberthez, Szontagh Pálhoz, Tóth Józsefhez hasonlítani, de miként ők is, magam is többször elmondtam és leírtam már, hogy min kellene változtatni ahhoz, hogy 50-100 év múlva stabilabb, egészségesebb, változatos erdeink legyenek, amik egyben a sokrétű társadalmi igényeket is jobban szolgálják.

– *A kutatóintézetben egymás eredményeit felhasználva összedolgoztok?*

– Azt hiszem, hogy egyre inkább. Nyilván volt és van is egy bizonyos elszigetelődés, de én úgy látom mostanában ez már oldódik. Annál is inkább, mert a pályázati rendszer is erre ösztökél minket. Olyan jellegű pályázati források vannak, melyeket egyedül nemigen lehet elnyerni, melyek már egy osztály

lehetőségeit, kapacitását is meghaladják. Tehát intézetben belül és kívül is, sőt egyre inkább nem csak hogy országos, de a nemzetközi együttműködés is meglehetősen fontos. Igazából azt hiszem, hogy mi most kezdjük azt tanulni, amit Nyugat-Európában a kutatók elég régen megtanultak, hogy Európa és az egész világ egy közös laboratórium.

– *Mi az, amit a magyar erdészek a nagyvilágnak példaképpül állítanak, amit a nagyvilág tanulhat tőlünk. Vagy legalábbis egy helyeslő fejbillentéssel elfogadnak.*

– Kritika érheti a magyar erdők egészségi állapotát. Nagyrészt egyetértek azokkal akik erdeink természetességi állapotát nem tartják optimálisnak. Annál is inkább, mert az erdők egészsége és természetességi állapota szorosan összefügg. Ezzel együtt Európa jelentős része előtt nincs mit szégyenkeznünk. A velük való összehasonlításban erdeink még változatosnak mondhatóak, és jelentős területű összefüggő erdőségeink is vannak. Az Északi-középhegységben például lehet száz kilométert gyalogolni úgy, hogy végig erdőben haladj. Ezt nem minden európai ország mondhatja el magáról. Nyilván nem versenyezhetünk mondjuk a norvég, finn vagy svéd erdőkkel, de diverzitás szempontjából ezekkel szemben sem kérdéses az előnyünk. Persze a kihívás éppen az, hogy saját viszonyainknak, lehetőségeinknek megfelelően javítsuk erdeink természetességét, és egészségi állapotát is.

– *Európa- vagy világszerte a magyar erdészeti kutatásnak van tekintélye, respektje?*

– Van és egyre inkább van. Persze ehhez az kell, hogy mozogjunk, nemzetközi konferenciákon vegyünk részt, vagy olyanokat rendezzünk, idegen nyelven publikáljunk stb. Az Erdővédelmi Osztályon az utóbbi 8 évben két nagyon sikeres nemzetközi konferenciát rendeztünk, amelyen húszon fölüli országból voltak résztvevők. Természetesen ezt az elismertséget, az eredményességet folyamatosan fent kell tartani. A nemzetközi szinten nem lehet túl sokáig régi eredményekre, megfakult publikációkra alapozni.

– *Mi lesz az ars poeticád az osztály élen? Mit csinálnál egy kicsit másképp, újszerűbben, amibe tételezzünk fel egy optimális mecenatúrát.*

– Emberi hozzáállás vonatkozásában nem kell sokat változtatni, hiszen egyszerű, de jó receptet hagytak rám elődeim. Ez pedig egyszerűen így szól: támogasd kollégáidat, segítsd, ösztönözd a fiatalabbakat, mert az ő sikereik

által te magad nem kevesebb, hanem több leszel. A szakmai munka szempontjából egy kicsit újszerű a helyzet, hiszen az Osztály struktúrája számottevő változáson ment keresztül, és ezek a változások még korántsem fejeződtek be. A Mátrafüredi Állomás most nagyrészt egybeesik az Erdővédelmi Osztállyal, bár néhány kollégánk földrajzi „diaszpórában” dolgozik. Hosszabb távon az Osztály egész személyi állományát Mátrafüreden képezem el. Korábban voltak a regionális állomások, ahol minden szakterületnek volt képviselője. Én úgy gondolom – szerencsére az intézet vezetése is –, hogy ma már a szakterületek szerinti koncentráció a szerencseesebb.

Talán a személyi feltételek a legfontosabbak, mert hiába van gyönyörű, korszerű laboratórium, ha nincs benne aki a lombikot rázogatja, és akinek ötletei vannak, hogy mit és hogyan kéne csinálni. Szóval elhivatott, a szakterület iránt már-már „beteges” érdeklődést

mutató kollégákat szeretnék az Osztályon látni. Akiket nem a jelenléti ív, hanem belső késztetésük inspirál a munkavégzésre. Ez egyébként elődeimre, és az Osztály jelenlegi maroknyi stábjára is jellemző. Infrastrukturálisan is sokat kellene fejlődjünk. Ha a szükséges fejlesztéseket végre tudjuk hajtani, akkor biztosan olyan kutatóegység leszünk (illetve maradunk), amit a hazai erdészet és a nemzetközi szakközönség is elismer. Aminek eredményeit az erdőkezelő (beleértve a magánerdő-tulajdonost), az oktatás és a tudomány is hasznosítani tudja. Szeretnénk folytatni az „erdővédelmi szakkönyvtár” sorozatot, amit a szakma jól fogad és igényel is. Erre vonatkozóan számos ötletünk van. A kiadványokkal, előadásokkal a megszerzett ismereteket akarjuk továbbadni. A tudományos eredményeket használja a gyakorlat, éljen vele a magyar erdők hasznára.

– *Köszönöm az interjút!*

Pápai Gábor

Rakk Tamás: Göröngyös égi és földi utakon Mongóliában

„Kalandos kukucska, ennek nevezném a Telihold a Kilimandzsáro felett, a Tűzöznön és hóvihar és a Göröngyös égi és földi utakon Mongóliában című könyveim műfaját. Az ember jár-kelel a világban, bekukucska ide, bekukucska oda, változó benyomások érik melyek hatására gondolatok, vélemények formálódnak és olyan összefüggések világosodnak meg, amelyek egy helyben ülve sosem mutatkoznának.

A kalandos kukucska tartásának hát velem, aztán amikor elfogy az én monológom, folytassa ki-ki kedve és vérmérséklete szerint a kedves kukucska és ha felfedez valamit, amit addig nem ismert vagy nem látott, bátran mondja el környezetének. A tapasztalatok szülte véleményét mondja el bátran, hisz’ egyedül így formálódik, így lesz érthetőbb a világ és válhat egyre gazdagabb életünk” írja a könyv fülszövegében a szerző. A mongol vadászútról készült könyvben bőséges fotóillusztráció segít felidézni a szerző élményeit, hangulatát, melyről amolyan „rakktamásosan” olvashatunk. Igazi élményt és szórakozást a vadászolvasóknak nyújt, akik a félszavakból is értenek. Sajátos nézőpontból ismerhetjük meg a távoli Mongólia pusztáit, hol valószínű honfoglaló őseink ősei nyar-

galásztak zsákmány után. Vadászembereknek Mongólia azon kevés országok egyike lehet, ahol még nem denaturálódtak a zsákmányszerzéssel kapcsolatos és szükségszerű tevékenységek.

Kukucska hát a könyvbe, akit e sejtelmes ország vadvilága csábít.

Megrendelhető a szerzőnél.

Pápai Gábor

Videokazetta Fekete István örökségéről

Fekete István szellemi örökségét és hagyatékát ma több múzeum, emlékhely őrzi. A film bemutatja a göllei, a dombóvári, az ajkai múzeumot, a Diás-szigeten és a Rózsa kunyhóban lévő emlékszobát. Megismerkedhetünk olyan emberekkel, akiknek életét Fekete István művei alakították. Elkísérhetjük az író utolsó útjára, amikor 2004 augusztusában végső nyugalomra helyezték szülőföldjén, a Somogy megyei Gölle temetőjében.

A film hossza 50 perc, készítette a Kommunikáció-Natura Bt., telefon: 06 20 462 3867

Digit-D Stúdió,

telefon: 06 20 914 36 56

JEGYZŐKÖNYV

készült az Országos Erdészeti Egyesület Elnökségi üléséről.

OEE Klub terem, Budapest, Fő u. 68.

2005. március 2. 10 óra

Duska József alelnök köszöntötte a megjelenteket, az elnökség tagjait és a meghívottakat. (Megjelentek: *Apatóczy István* technikus alelnök, *Dr. Péti Miklós* magánerdőért felelős alelnök, *Firbás Nándor*, *Pallagi László*, *Csiba Imre* régióképviselek, *Dr. Szikra Dezső*, Erdészeti Lapok SZB elnök; kimentését kérte: *Cserép János* elnök, *Puskás Lajos*, *Molnár György*, *Bejczy Péter* régióképviselek; meghívottak közül megjelentek: *Bogdán József* a Díj Bizottság elnöke, *Kolozsvári Ákos* FB elnök, *Ormos Balázs* főtítká, *Mester Gézáne* titkárságvezető.)

Duska József alelnök megállapította, hogy az elnökség hét fővel határozatképes, bejelentette a napirendi pontokat, melyekkel az elnökség egyetértett.

Az elnökség hatáskörébe tartozó kitüntetési javaslatok elfogadása

Bogdán József elnök előzetesen ismertette a kitüntetési javaslatok eljárási rendjét és a beérkezett javaslatok megvalósíthatóságát.

Az elnökség megvitatta a szakosztályok által beküldött javaslatokat és saját javaslataival kiegészítve, meghozta kitüntetési javaslatait.

1/2004. (márc.2.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség vita után megszavazta az egyesületi kitüntetésekre adott elnökségi javaslatokat és utasította a főtítkárt, hogy a Díj Bizottsághoz határidőre továbbítsa azokat. (Jelen volt 7 elnökségi tag, a határozatot egyhangúan megszavazták.)

Egyesületi jogsegélyszolgálat beindítása erdőtulajdonosok, erdőgazdálkodók részére.

Dr. Péti Miklós magánerdőért felelős alelnök levélben fordult *Cserép János* elnök úrhoz, melyben kérte, hogy az Egyesület szervezzen jogsegélyszolgálatot az erdőtulajdonosok, erdőgazdálkodók részére. Indokként elmondta, hogy napjainkban a valóban életképes gazdálkodó szervezetek kezdenek megerősödni, a működésképtelenek pedig átalakulnak vagy megszűnnek. Ez a korábbi gazdálkodói szerkezetet is szükségszerűen és

esetenként megváltoztatja és átalakítja. Az NFA szintén hatással van főként az osztatlan közös tulajdonon gazdálkodó erdőgazdálkodók működésére. A változások jelentős mennyiségű jogi kérdést vetnek fel, melyekre az érintettek nehezen képesek választ kapni. Ezért tulajdonosi, gazdálkodói jogaik gyakran sérülnek, nem ritkán vagyonszerzést is kénytelenek elszenvedni. Ezért javasolja, hogy élve az Egyesület érdekképviseleti jogosultságával, szervezzen jogsegélyszolgálatot az érintettek érdekében. Az érintett szakmai területeket ismerő jogász szakember bevonása válik szükségessé az érdekérvényesítési munkába. Az Egyesület részéről segítséget jelent a magánerdőért felelős alelnök és az Egyesület magánerdős szervezeteinek vezetése és tagsága (helyi csoport, szakosztály, tanács). Az eredményeket, információkat az Erdészeti Lapok hasábjain és egyéb elektronikus hírforrások és rendezvények keretében lehet az érdekelteknek hasznosítani. A munka eredményeként az erdőtulajdonosok birtokukkal kapcsolatosan helyes hosszú távú döntést hozhatnak.

Az elnökség az előterjesztést időszűrének és támogatandónak tartotta.

Az elnökség fontosnak tartja az erdőtulajdonosok és erdőgazdálkodók segítésére jogsegélyszolgálat megszervezését. Felkéri a magánerdőért felelős alelnököt, hogy a személyi, szervezeti és pénzügyi feltételek egyeztetése után, a következő elnökségi ülésre terjesszen elő konkrét javaslatot.

Egyebek:

Ormos Balázs főtítká röviden beszámolt országjáró tájékoztató körútjáról, ahol kiemelt téma az Erdészeti Lapokkal kapcsolatos tagsági vélemények kikérése. A tagság javaslatai a lapokban kerülnek közreadásra.

A múlt évi kardosfai elnökségi ülésen kérték, hogy a tagság részére készüljenek egyesületi használati tárgyak. Elkészült Egyesületünk új kialakítású jelvénye, melyhez a régióképviselek javaslataira és az elnökség döntése értelmében 200 Ft/db ÁFÁ-s áron lehet hozzájutni a helyi csoportok szervezésében. További tárgyak is megvásárolhatók, mint zászlók, papírzacsok, megrendelés esetén nyakendők, pólók.

Riedl Gyula könyvtárvezető korábbi javaslatát, mely szerint az Egyesület elnökeiről és főtítkáiról készüljenek arcképek a könyvtárban az elnökségről készült csoportképpel kiegészítve az elnökség elfogadta.

Egyesületünk együttműködik az Osztrák Erdésztechnikusok Szövetségével, az együttműködési megállapodás előkészítés alatt van.

Csiba Imre régióképviselek korábbi javaslatát, mely szerint a helyi csoportok külön kapjanak Erdészeti Lapok be kötött évfolyamot, nem támogatta az elnökség.

Az alelnök megköszönte a résztvevőknek a munkát és bezárta az ülést.
kmf.

Ormos Balázs
jegyzőkönyvvezető

Duska József
alelnök

Hitelesítők: **Pallagi László**
Dr. Péti Miklós

Az Országos Erdészeti Egyesület

SOPRONI HELYI CSOPORTJA

2005. február 26-án

ORSZÁGOS ERDÉSZ-FAIPAROS-VADÁSZ-TERMÉSZETVÉDŐ

BÁLT

rendezett.

Az influenza által megtizedelt tagság kisebb létszámban, de töretlen kedvvel múltatta az éjszakát családtagjaikkal együtt.

Folytatódtak a fõtitkári megbeszélések

Somogyszobon, a *Mocz és Társa Magánerdészet* irodahelyiségében találkozott Moczné Szabó Erikával és Mocz Andrással a Magánerdészet vezetőivel a fõtitkár. Örömmel látta a fõtitkár, hogy a négy évvel ezelõtt elhatározott magánerdészet kifejezés az irodaépület falán már egy cégtáblában is testet öltött. Sajnáljuk, hogy az erdészeti kormányzat még mindig nem használja a kommunikációban fontos és egyértelmû megnevezést. Az Egyesület Magánerdõ Tanácsa meghatározó jelentõségû állásfoglalást fogadott el annak idején a magánerdészetnél tartott rendezvényén. A mai napig is képviseljük a kormányzat és parlament felé az itt elhatározottakat.

Az igényesen kialakított magánerdészet fogja össze a környék magánerdõinek jelentõs részét. A fejlesztés iránya a megújuló energia-hasznosítás, összhangban az EU elvárásokkal. Ennek érdekében a magánerdészet komoly beruházási és szervezési tevékenységet fejt ki. Egyesületünk is támogatja a magánerdészetek faalapú energia hasznosítását. Igyekszik közremûködni az érdekeltkezőkkel a közremûködés megvalósításában.

A magánerdészetnek komoly gondot jelent az EPEH nem egyértelmû állásfoglalása a szerződéses tevékenységével kapcsolatban. Ehhez kér egyesületi támogatást. (Megjegyzés: Az elnökség 2005. március 2-i ülésén elhatározta a jogsegélyszolgálat felállítását.)

OEE régió értekezlet, Kaszó, 2005. február 3.

A kaszói régióértekezleten megjelentek: *Tamás János* elnök-vezérigazgató, *Firbás Nándor* területi képviselő, *Horváth József* titkár, *Szõnyi János* HCS elnök, *Baksa Gábor* titkár, *dr. Papp Tivadar*, a Díj Bizottság tagja.

Az elnök-vezérigazgató köszöntötte a megjelenteket és néhány szóban tájékoztatta az értekezlet résztvevõit az erdõgazdaság elõtt álló legfontosabb feladatokról és eredményekről.

A titkárok beszámoltak a helyi csoportok elmúlt évi tevékenységéről. Ezután a kitüntetések kerültek megtárgyalásra, az egyeztetett listát a Díj Bizottságnak küldték meg.

A megbeszélésen számos észrevétel és javaslat hangzott el. Dicséret illette a bevezetett OEE HÍRLEVEL-et, mely személyeket szólít meg közvetlenül. Jó kezdeményezés a hírlevél továbbküldése a helyi hálózatok segítségével. Hiányolták az OEE honlap mûködését.

Gondot jelent a helyi csoport rendezvényeinek gyéribb látogatottsága, a tagok egyre nagyobb munkahelyi leterheltsége következtében. Jó a Forestpress, legyen továbbra is színes. Jó az Erdészeti Lapok, jó kézbe venni, színes külalakja kedvezõ, feladat, hogy tükrözze, hogy ez a lap az OEE lapja, érdemi szakmai hírek is szerepeljenek benne. Szívesen látják a fõszerkesztõt ez ügyben egy személyes beszélgetésre. A lapokban az ágazati szakkérdések kerüljenek elõre, hiszen ez foglalkoztatja leginkább a tagságot. Viták legyenek, egyszerre jelenjen meg a vitacikk és a hozzászólás is. Az OEE életérõl szóló beszámolókat méltatlanul kis helyet kapnak. A lapok végén kapjanak helyet az ismeretterjesztés és a tudomány hírei.

A tagdíjak emelése változó visszhangra talált, de nincs jelentõs gond. A Kaposvári Csoport a nyugdíjas kedvezményt a nyugdíjas kerületvezetõknek adta. Legyen lehetõség a többlet befizetésre, a kiemelt OEE támogatók kerüljenek név szerint is megnevezésre.

Pécsi HCS megbeszélés, Hamuháza, 2005. február 3.

Megjelentek: *Káldy József*, vezérigazgató, volt OEE elnök, *Szõnyi János*, HCS elnök, *dr. Papp Tivadar*, a Díj Bizottság tagja, *Ripszám István*, a HCS titkára és *Gáspár István* tag, házigazda.

A helyi csoport megbeszélése elõtt a házigazdák köszöntötték volt munkatársukat, a fõtitkárt névnapja alkalmából és kifüggesztették az OEE transzparensét is. A baráti együttét komoly szakmai vitába csapott át, ahol az OEE volt elnöke, Káldy József mondta el tapasztalatait és javaslatait az egyesületi élet jobbítása érdekében. A közös javaslatok a következõkben foglalhatók össze. Az egyik legfontosabb rendezvény az OEE Vándorgyûlése, melynek továbbfejlesztése indokolt. Egyetértenek azzal, hogy az OEE jelképei hangsúlyosabban jelenjenek meg,

ezért a zászlók bevonulását jó gondolatnak tartják. Az OEE elnöksége jelenjen meg a színpadon, többet szerepeljenek, hogy jobban megismerjék õket. A halottainkról való megemlékezés megható, az elhunytak neveinek felsorolása a Vándorgyûlések közötti idõszakra vonatkozzon. A kitüntetettek ne egész idõ alatt üljenek a színpadon, mert feszélyezi õket és fárasztó is. Kísérõk segítsék fel a színpadra a kitüntetetteket.

A megbeszélés másnap Pécsen folytatódott. A HCS aktivitását fokozni kell, hiszen éppen a munkából való „kiszakítást” is szolgálhatják a baráti együttlétek, persze ehhez jó programok is szükségesek.

Az Erdészeti Lapok további fejlesztése az elsõ három oldal hangsúlyosabb egyesületi híradásaival emelendõ. Olyan fontos, hogy felveti az elnökség vagy általa megbízott személy közvetlen részvételét a szerkesztésben. Az elsõ külsõ és belsõ borító, valamint az elsõ oldal színes és frekventált jellege miatt a leginkább vonzza a figyelmet, ezért ezt ki kell használni az OEE részérõl. Az OEE legfontosabb történései kerüljenek a három oldalra. „A harmadik oldal” írás jó, az maradjon az oldalon. Az impresszum fõlõslegesen foglalja a fõoldalt, hátra kell helyezni. A harmadik oldalon lehetne folyamatosan bemutatni az OEE értékeit: a tisztességes tetteket, az OEE értékeit, az ehhez kapcsolódó HCS rendezvényeket stb. Az Erdészeti Lapok tagolására javasolták, hogy az erdészetet közvetlenül érintõ dolgok (parlament, kormányzat, ágazati kérdések) kerüljenek elõre, utána az egyesületi élet, jelképek, határozatok, jegyzõkönyvek, egyéb OEE hírek, majd a magánerdõ hírei és az egyebek. A fényképeken jelenjenek meg rendszeresen az OEE tisztségviselõi, ha rendezvény van, akkor a térség régióképviseleje. Csökkenjenek a jópofa, grimaszos fotók a közösségi életményeket továbbbítók javára.

Pannonpower Holding Rt. megbeszélés, Pécs, 2005. február 4.

Somosi László, elnök-vezérigazgató és Marczy Attila ügyvezető igazgató fogadták Egyesületünk főtítkárát. A megbeszélés tárgya a korábbi évek együttműködésének tapasztalatai és a közelmúlt gondjainak megbeszélése, az esetleges együttműködés rögzítése.

A főtítkár előadta, hogy az Egyesület képviseli az állami erdőgazdálkodókat is és fontos együttműködési lehetőség a zöld energia hasznosítása. Ez ügyben számos megbeszélés és konkrét együttműködésre épülő tettek is megvalósultak. (WOOD-TECH konferencia, Energetikai intézkedési terv, közös parlamenti képviselő, közös kommunikációs megjelenés stb.) A továbbiakban az együttműködés azonban csak akkor folytatódhat, ha a háttérben meglévő, az Egyesület jogi tagjai között lévő erdőgazdaságokkal a gondok rendeződnek. Egyesületünk a segítséget eddig is és ez után is felajánlja. Ezt a tényt a főtítkár írásban is megerősítette. Az elnök-vezérigazgató válaszában többek között kitért arra, hogy az együttműködés az erdőgazdaságokkal át gondolt szerződés alapján történik. Ugyanakkor nehezen fogadható el egyesek hangneme, az erdészeti ágazat koncepciótlansága az együttműködésben az erőművel és saját maguk között is. Nincs átfogó ágazati energetikai politikája az erdészeknek. Az erdészeti ágazat az energetikai hasznosítású faanyag piacra kerülésével jelentős áremelést ért el, ezért további igények nehezen értelmezhetők. A nem szó szerint idézett gondolatok nagy részét a főtítkár elfogadta. Azonban lényegi különbség a felvetéshez képest az, hogy az erdőgazdálkodók a fennmaradásukért küzdenek és ez motiválja a többletvétel elérését. Az egyes, eddig értéktelenebb választékok árának emelkedése rövid távú mentőv volt csupán, hiszen tovább folytatódnak a szervezeti összevonások és a létszám leépítése, a vagyon felélése, a működőképesség fenntartása érdekében. Az egyéb meghatározó ágazatok piaci pozíciói romlottak, mint a fafeldolgozás, a vadgazdálkodás. Az állami támogatások csökkennek. Így jószerivel egyetlen reális lehetősége maradt az érintett erdőgazdaságoknak, az energetikai célú faanyag minél jövedelmezőbb értékesítése. Ehhez kért a főtítkár megértést és támogatást. Őszintén megírva erre a válasza csodálkozva tekintett elnök-vezérigazgató úr, úgy véltem, mintha nem

lett volna kellően tájékozott ágazatunk gondjairól. A tárgyalás itt a vonat kényeszerű indulása miatt megszakadt. Azt most is leszögezhetjük azonban, hogy Egyesületünk csak akkor kíván együttműködni a Pannonpower Rt.-vel, ha az erdőgazdaságokkal az együttműködés korrekt módon rendeződik és természetesen Egyesületünk mindent megtesz a rendezés érdekében.

Csongrád megyei Helyi Csoport ülése, Szeged, MTE SZ székház, 2005. február 7.

A mintegy hatvan fő részvételével tartott rendezvényt Sere Ferenc HCS titkár nyitotta meg és ismertette a napirendet.

Ormos Balázs főtítkár beszámolt a legfontosabb egyesületi feladatokról és programokról. Ezek után néhány hozzászólás következett. Ünnepeles keretek között került átadásra a jelen lévő tagok számára az egyesületi tagságot dokumentáló okirat. A helyi szokások szerint sorsolással döntötték el a felajánlott szakmai és szépirodalmi könyvek gazdáit. A jó hangulatú rendezvény, a személyes találkozás szolgálta az OEE és helyi csoportja együttműködését. A rendezvényt követően a főtítkár látogatást tett a Kiss Ferenc Erdészeti Szakközépiskolában. Halápi Nándor igazgató, aki egyben a helyi csoport elnöke, bemutatta az iskola fejlesztéseinek eredményét, a beltéri kialakításokat és a szakmai eszközöket egyaránt. Büszkéek lehetnek az alföldi erdészek az iskola fenntartása és működtetése érdekében kifejtett közös munkájukra.

Pápai Helyi Csoport, Pápa, 2005. február 10.

A Bakonyerdő Rt. irodájában fogadott: Horváth László vezérigazgató, Diósi Gyula vezérigazgató-helyettes, a HCS elnöke, Stubán Zoltán, a HCS titkára. Ormos Balázs főtítkár elkísérte Szabó Miklós igazgató, Soproni Gyermek és Ifjúsági Tábor.

Ormos Balázs főtítkár beszámolt a legfontosabb egyesületi tevékenységekről. A megújuló energia fontosságáról, a WOOD-TECH-en való megjelenésről, annak osztrák és EU kapcsolatairól. Az Egyesület tevékenysége sokszor nem közvetlenül, hanem hosszabb távra gondolkodva, segíti az ágazat munkáját. A parlamenti és kormányzati munka rendkívül körülményes és hosszan tartó folyamat, mely nem azonnal jelent eredményt. Azonban az erdőgazdálkodás állandó megjelenítése és az erdészet jelképeinek, értékeinek hangsúlyozása a döntéshozók tudatában rögzül és eredményt jelent. Az Egyesület történelmi Székházának birtokba vétele, a Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtár, az Erdészeti Lapok, a zászlóink és a hagyományok ápolása a partnerek körében elismertek és ez az ágazat erősödését jelenti majd. Rendkívül fontos az ágazat közönségkapcsolati programjának megvalósítása. A főtítkár beszámolt az EGERERDŐ Rt. és az ÉSZAKERDŐ Rt. területén folyó kommunikációs kutatási tevékenységről, melyet az OEE Erdészeti Erdei Iskola Szakosztály vezetésével végez az Egyesületünk. A végső szándék az, hogy az ÁPV Rt. erdőgazdaságok közös kommunikációs kutatása is megvalósuljon, referenciaként használva a folyó kutatást. Szabó Miklós bemutatta „Az erdők háza”, programot, mely nemzetközi ökológia centrum és EU erdei iskola pont lesz.

Ormos Balázs főtítkár átadta Horváth László vezérigazgatónak a 2006. évi Vándorgyűlés megszervezésére való felkérésről szóló levelet (közös a HM VERGA Rt. és a Magánerdő-gazdálkodókkal).

Terepi programként a Kupi erdőben megtekintették az Esterházy Oktatási Központot és a Tallós Pál tanösvényt. Az elhagyott erdésztházból és melléképületéből csodálatos oktatási bázis került kialakításra. A tanösvény és rendezései kiszolgálják a látogatókat. A Szent kút forrás helyreállítva külön értéket jelent az erdőben, melyen keresztül kanyarogva vezeti a látogatót a Körös patak. Az erdőben folyó mozgalmas

erdőgazdálkodási tevékenység is látnivalót jelent a turistáknak.

A látogatás a Tapolcai Parkettagyárban folytatódott. A gyár igyekszik a piaci kihívásainak is megfelelni, a versenyt állni. Az ÁPV Rt. tőkeemelése is segíti, hogy az állami erdőgazdálkodás több lábon állása megmaradhasson, a szakma felhalmozott értékei gyarapodjanak. Fontos, hogy a piaci negatív hullámok áthidalására legyen forrás és akarat, a jövő érdekében. Az új fejlesztések a szalagparketta felületi megmunkálása és kezelése érdekében a fenti célokat szolgálják. A termékek legnagyobb hányada export piacon talál vevőt. *Heincz Attila* igazgató hosszasan és lelkesen elemezte az üzem helyzetét és a jövő feladatait. Az alapanyag megléte biztosított saját erdőgazdasági, hazai és külföldi forrásokból. Fontos gazdasági és környezetvédelmi feladat a közeljövőben a hőellátás környezetbarát megoldása. A főitkár és Szabó Miklós felajánlotta kapcsolataikat a faalapú energiaellátás fejlesztésében. A beszélgetés közben került elő egy veszély. Az energetikai célú faanyag az erdő és egyes erdőmű(vek) között több kézen megy keresztül, melynek során a jobb minőségű darabok vagy szállítmány út közben más gazdára talál, esetleg maga

az erdőmű értékesíti tovább. Ezt a veszélyt sürgősen ellenőrizni kell, hiszen az egész ágazat hitele, jövője foroghat kockán, ha van valóság tartalma! Ezért is lenne fontos, hogy megfelelő kommunikációja legyen ágazatunknak!

A baráti és szakmai találkozó segítette a Bakonyerdő Rt., a Pápai HCS és az OEE közötti együttműködést.

Nagykanizsai Helyi Csoport, Nagykanizsa, 2005. február 16.

Feiszt Ottó vezérigazgató fogadta a főitkárt, akivel általános szakmai kérdések kerültek megvitatásra. Vezérigazgató úr is egyet ért a szakmai kultúra megőrzésével és ápolásával. Ennek egyik formája a könyvek és szakmai kiadványok megjelentetése, melyben a ZALAERDŐ Rt. jó példával jár elől. Az erdőgazdálkodás nehéz helyzetben van, a munkahelyek megőrzése komoly feladat, a faipar működtetése külön kihívást jelent. Az energetikai faanyag értékesítése az egyik lehetséges megoldás. Szerződésük korrekt a pécsi erdőművel.

Horváth Ferenc gazdaság vezérigazgató-helyettessel és *Tibanyi Gyula* helyi csoporttitkárrel folytatódottak a megbeszélések. A helyi csoport az új tagdíjjal kapcsolatosan csak kisebb gon-

dokat tapasztalt a tagság körében. Igény van az Erdészeti Lapok folyamatos megújítására a tagsági igények beépítésére a szerkesztésbe. Fontos az ágazati kommunikáció eredményesebb megszervezése.

Délután a helyi vezetők közösen vettek részt *Buda Ernő* bányamérnök kolléga temetésén, akinek életútja a következő Gyökerek és lombok c. könyvben jelenik meg.

Szombathelyi Helyi Csoport, Szombathely, 2005. március 8.

A főitkár megbeszélést folytatott a Vándorgyűlés szervezőjével. *dr. Pethő József* vezérigazgató, *Bakó Csaba* vezérigazgató-helyettes, *Bejczy Péter* HCS titkár és *Kun Margit* szervező társaságában áttekintették a teendőket. A szakmai programok és a baráti találkozó előkészítése ütemesen történik. A baráti találkozó tervezett központi témája a Kárpát-medencei erdészek baráti találkozója lesz. A Küldöttkögyűlés új elemeket is fog tartalmazni, beépítve a helyi csoportoknál tett látogatás alkalmával kért javaslatokat. A szervezők nyolcszáz résztvevővel számolnak. Az erdőgazdasági és az egyesületi szervezők közötti együttműködés folyamatos.

Kép és szöveg: **Ormos Balázs**

Szeniorok Tanácsa

A Szeniorok Tanácsa 2005. február 16-i ülésének 2. napirendi pontja során a Szeniorok Tanácsa elnöke vázlatosan ismertette a „Népszabadság” 2005. január 28-i számában „Nem látják a fától az erdőt” címen megjelent írást, amelynek szerzője *Márkus Ferenc*, a WWF Magyarországi képviselőjének igazgatója.

A vázolt cikkben foglaltakhoz és a kérdéskör összetettségéhez *dr. Járasi Lőrinc* további olyan tapasztalatokat ismertetett, amelyek a természetvédelmi értékek üzemtervi megjelenítésének hiányosságaihoz, a tartalom pontatlan értelmezéséből eredeztethetők.

Vagyis sok nézeteltérést okoz a természetvédelmi szakszemélyzet igen hiányos gyakorlati látásmódja, az eltúlzott jogértelmezés stb. A gyakorlatlanságot érzékeltetik bizonyos kérdések élet-szerűtlen látásmódja.

A cikkben közölt megállapítások a szakmákra nézve kétségtelenül dehonosztalóak. Az esetleges válasz és állás-

foglalás ezért ne a szakmaiságra, hanem a olyan kitételek cáfolására irányuljon, amelyek a szakma hozzáállását érdemtelenül minősítik.

A Tanács – több tagjának a véleménye alapján – úgy határozott, hogy a válaszadás formájáról a közreadott állásfoglalás-tervezet alapján a következő ülésen dönt

Az *egyéb napirend* keretében a Tanács határozott – az elnök több tag javaslatára – kitüntetés-előterjesztésben. Ezen belül a később esedékes kitüntetésre kért az elnök további javaslatot. Az állandó tagságot érintően, többségi szavazattal tagjai sorába választotta *dr. Marjai Zoltán* helyére *dr. Marjai Zoltán-nét*. A tagság elfogadta az elnök előterjesztésében a Tanács 2005. évi munkatervét a 2004. december 2-i javaslatra hivatkozással.

Végül az elnök megköszönte az aktív megnyilatkozást, részvételt és az ülést bezárta.

Dr. S. Nagy László
elnök.

Ettünk falombot

Apatóczy Istvánt mint szerzőt bizonyára sokan ismerik. Ő is mint amatőr babráll a szavakkal, és nagy örömmel fonja sajátos humorát egy-egy eredeti gondolat köré. Elbeszélései olykor Örkeny egypercesekre emlékeztetnek. Nem egy írása az Erdészeti Lapok hátsó oldalán is megjelent. Most falombbot etet bennünket. A könyvcímet e sorok írója úgy értelmezi, hogy írásaival belekóstoltat az erdő, az erdészet sajátos nézőpontból megfigyelt világába. Egyes írásai agytornának is beillenek, különös tekintettel szóképeire, asszociációira. Elolvasván a könyvet, önkéntelenül is az jut az ember eszébe, hogy milyen jó dolog lehet írni, hogy milyen bizsergető érzés egy-egy gondolattal eljátszozni. És akkor a versekről még nem is beszéltem. Tessék beszerezni a szerző magánkiadásában megjelent kötetet.

Pápai Gábor

Szakosztályülés a Bakonyban

2004. október 27-én az Erdőművelési Szakosztály és az Erdőhasználati Szakosztály terepi bejárással egybekötött közös rendezvényt tartott. A rendezvény házigazdája a Bakonyerdő Rt. volt. Elsőként *Székrenyes Tamás* erdészeti igazgató és *Varró János* kerületvezető erdész segítségével Balatonakali község határ feketefenyveseinek átalakítását tekintette meg a több mint ötven jelenlévő. Az erdészet feketefenyvesei közzethatású és sziklás vagy földes vázlatajokon álló, talajvédelmi erdők. Nagy részük a Balaton-felvidéki Nemzeti Park határán belül helyezkedik el. A középkorú, egészségügyi okból kigyérülő feketefenyő-állományok alatt nyolc-tíz lombos fafaj magról kelt csemetéje jelent meg az utóbbi tíz évben. Amint a megfelelő csemeteszám kialakult az erdőrészekben, üzemtervi előírástól eltérő kérelem alapján felújítógátások kezdődtek meg itt. A megnövekedett növénytérben a lombos csemeték megerősödtek, s pár év múlva végvághatók voltak a fenyvesek. Döntően cser és molyhos tölgy főfafajú állományok jönnek létre virágos kőris, mezei juhar, mezei szil, barkóca berkenye, kislevelű hárs, vadvörte eleggyel. Az eredeti erdőtársulás visszafoglalja a helyét. Ezt csak az erdőt megfigyelő, azzal együtt élő erdőgazdálkodó tudja észrevenni, felhasználni, az erdőgazdálkodás szolgálatába állítani. A jelenség kapcsán a feketefenyvesek természetvédelmi szerepe is átértékelődik, hiszen ilyen fajgazdag, magas tőszámú mesterséges felújítást vagy telepítést ezeken a termőhelyeken soha nem lehetett volna létrehozni. Csak a fenyő által előkészített termőhely tudta befogadni és felnevelni a szajkó által odahurcolt, a szél hátán odasodort és odahullott erdei magvakat. Már 1991-ben írt a jelenségről az Erdé-

szeti Lapok hasábjain *Török András* (Javaslat a Balaton-felvidék fekete-fenyveseinek átalakítására. 300. oldal). Ma már ebből sok erdőrésztetre kiterjedő gyakorlat lett (1. kép).

Farkas Attila erdészeti igazgató és *Simon György* kerületvezető erdész kaulozolásával a több év alatt fejlesztett ma már működő Balaton-felvidéki erdei iskolát tekintették meg a szakosztály tagjai. Az egykori erdészkolónia épületei új funkciót kaptak, melynek eredményeképpen az erdő közepén kiváló adottságú erdei iskola jött létre, természetesen szakpedagógus vezetésével.

Délután a Monostorapáti Erdészet területén a kocsánytalantölgyes-állományok felújítási gyakorlatát mutatta be *Farkas Attila* erdészeti igazgató és *Somogyi József* kerületvezető erdész. A ke-

rítés nélkül eredményesen felújított tölgyes tömb a klasszikus felújítógátásos erdőgazdálkodás jó példája volt (2. kép).

A reményteljes példák láttán az együtt töltött szakmai napot az optimizmus lengte át. Valamennyi kolléga joggal érezhette, hogy ha természet közelben maradhatunk, a természet megfigyelése alapján hozhatjuk döntéseinket, sikerre vihetjük a gyakorlati kivitelezést is. Ekkor a társadalmi, gazdasági, természetvédelmi konfliktusaink száma bizonyára csökkeni fog.

A részvénytársaság a szakmai tapasztalatok és újdonságok mellett kiadós ebédrel és indulás előtti harapnivalóval is megvendégelte a szakosztályok tagjait.

Bús Mária

szakosztály elnök

Fotó: **Stubán Zoltán**

Nyertes pályázók

Dr. Mastalir Ernőné, a NYME Központi Könyvtára igazgatója ünnepség keretében adta át hatmillió forint értékben, a Nemzeti Kulturális Alapprogram informatikai szakmai kollégiuma könyvtárak számára kiírt pályázatán nyert számítógépeket. Az Egyetem négy kara, hat intézete, valamint az egyetemmel szoros munkakapcsolatban álló Erdészeti Tudományos Intézet, az MTA Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézete és az Országos Erdészeti Egyesület könyvtára gazdagodott új

számítógéppel és programmal. A speciális szoftver a katalógizálásban, az oktatói és a kutatói munkában segíti a könyvtárosokat.

Kép és szöveg: **Ormos Balázs**

Minősített erdei iskolák

2004 őszén a kormányzati, közoktatási, szakmai, szolgáltatói érdekeket képviselő, valamint a szolgáltatók minősítési rendszerének kidolgozását felügyelő Érdekegyeztető Tanács tett javaslatot az Erdei Iskola Programot létrehozó és támogató Tárcaközi Bizottság részére. A javaslat alapján a TB felkérte az Érdekegyeztető Tanácsot a szolgáltatók által felügyelt önminősítési rendszer kidolgozására. Ebben a rendszerben egy, a szolgáltatók által választott testület végzi az eljárást és a Tárcaközi Bizottságnak felügyeleti joga van a folyamat végén a védjegy odaítélésénél. Az iskoláüzemeltetők, -szolgáltatók egy rendkívül részletes kritériumrendszer teljesítése alapján nyerhetik el a jövőben a minősített erdei iskola címet. A minősítés előnyei egyebek között:

– A minősítés közös érdekeket véd. Az erdei iskolázatók érdeke, hogy a médiában kizárólag pozitív visszhangja legyen a szakmának, ez ellenőrizetlen körülmények mellett nem garantált.

– A minősítés leszűkíti a szolgáltatói kört. Egy bővülő piacon kevesebb, de jó minőséget biztosító szolgáltatói kör fog osztozni, ami a minősítetteknek egy jobb és biztosabb megélhetést nyújt.

– Minőségbiztosított erdei iskolákat az állam is szívesebben támogat.

– A minősített erdei iskola szolgáltatók egységes megjelenése nyomást gyakorolhat az őket érintő kérdésekben (pl. jogi szabályozás).

Január 18-án a Bakonyerdő Rt. Monostorapáti Erdészeti Balaton-felvidéki Erdei Iskolája volt a helyszíne egy tájékoztató fórumnak. A vendéglátók – élükön *Farkas Zsuzsanna* (képünkön) iskolavezetővel – kiváló körülményeket biztosítottak a rendezvénynek. (Ez alapján akár már előzetesen is megszavazhatnánk számukra a minősítést.) A fórumra a Dunántúlról érkeztek erdei iskolák, illetve szolgáltatók képviselői – mintegy negyven fő –, akik a bevezetés alatt álló minősítésről kaptak tájékoztatást. Az előadó, illetve a fórum vezetője, *Mécs Csaba*, az ET elnöke volt, aki részletes információkat nyújtott a minősítés folyamatáról, az értékelés rendjéről.

A rendezvény után Mécs Csabával váltottunk szót a minősítésről.

– *A mai rendezvény nem az első ebben a témában. Milyen előzmények voltak?*

– Ezek a fórumok november 26-án Sikondán kezdődtek, majd Budapesten, Dégen, Miskolcon, Nyíregyházán tartot-

tunk hasonló rendezvényt. A fórumokat erdei iskolai szolgáltatók szervezték. Összességében eddig hozzávetőlegesen 220-230 érdeklődő volt jelen. A téma nagyon sok embert érdekel, de egy-egy ilyen fórum után tudják sokan eldönteni magukban, hogy meg tudnak-e már felelni a követelményrendszernek, vagy a jövőben mely területeken kell változtatniuk. A mai ismereteink szerint február 7-én, Tapolcán fog befejeződni ez a sorozat, melyben mintegy 300-350 érdeklődővel számolunk.

A szolgáltatók a legkülönbözőbb területekről érkeztek. Az erdészetektől minden erdei iskola megjelent, megjelentek a nemzeti parkok erdei iskolai szolgáltatói, megjelentek azok a vállalkozók is, akik erdei iskolákat kívánnak alapítani, vagy esetleg már üzemeltetnek is. Jelen van az Erdei Iskola Egyesület is, ami rendkívül fontos, hiszen ez az egyesület a pedagógus társadalmat tömöríti. Vannak alapítványi iskolák és civil szervezetek, amelyek nagy kedvvel foglalkoznak erdei iskolázattal. Rendkívül széles az érdeklődési kör, minden szférából. Nagyon sokszínűek

azok a szervezetek, amelyek a környezettudatossággal, a környezet formálásával, a fenntartható fejlődés témakörével foglalkoznak.

– *A minősített szolgáltatók egy harkályt ábrázoló embléma használatát nyerik el. Mit jelképez ez a logó?*

– Számtalan ötletet követően döntöttünk a harkály mellett. A képen a harkály kopogtatja a fát, mintegy szimbolikusan jelezve, hogy *Kérem, itt vagyok, tessék észrevenni engem!* A hangja miatt is, a munkája miatt is, ahogy dolgozik – figyelemfelkeltően. Felmerült természetesen sok más ötlet is: bagoly, mint a bölcsesség, a tudás szimbóluma, de végül maradt a harkály.

Az alapötlet *Lehoczky Jánostól* származik, aki nagy egyénisége, megalapítója volt Magyarországon az erdei iskolázatásnak. Haláláig evvel foglalkozott – két éve halt meg. Hogy a nevét, munkásságát, szellemiségét megörökítsük, az erdei iskola szolgáltatók alapítottak is egy Lehoczky János Díjat. Ha valaki végiggondolja az ő elméletét – és én messzemenően követem az övét –, akkor a nyomdokaiiban haladva, az ő elméletét követve valósítjuk meg mindazt, amit ő évekkel ezelőtt elképzelt. Most az első nagy lépés ez, az erdei iskolák minősítése. Ez volt az álma, hogy ilyen létezzon. Nem azért, hogy az esetleges állami pénzek oda kerüljenek, ahova, hanem a gyerekek olyan szolgáltatásokat, olyan programokat tudjanak igénybe venni, ami tényleg előrelépést jelent, és az ő tudatukat formálja. Azt kaphassák az erdei iskolákban, ami erősíti a környezetnevelést, a környezettudatukat.

A minősítésről további információk szerezhető a www.koksz.hu internetes honlapon.

Kép és szöveg: **Detrich Miklós**

Jövőd az oktatás

AZ OEE Oktatási Szakosztálya Jövőd az oktatás címmel rendezett fórumot az erdészeti szakképzés jelenéről és várható alakulásáról. Az Erdészeti Információs Központban február 1-én tartott rendezvényen a szakosztály tagjain kívül jelen volt több erdőgazdaság és a MEGOSZ képviselői is. Az előadások:

– *Dr. Faragó Sándor* rektor: A Nyugat-magyarországi Egyetem – egy integrált egyetem jelene és jövője.

– *Dr. Mészáros Károly* dékán: Az erdészeti felsőoktatás korszerűsítése. Az erdészeti szakképzés rendszere.

– *Andrésiné dr. Ambrus Ildikó* igazgató: Az erdészeti szakmunkásképzés helyzete. Az alapfokú erdészeti szakképzés változásai az OKJ tükrében.

– *Dr. Folcz Tóbiás* igazgató-helyettes: Mi lesz veled erdősztechnikus? A középfokú erdészeti szakképzés jelene és várható jövője.

Az előadásokból kiderült, hogy az erdészeti szakképzés rendszere gyors és jelentős mértékű átalakulásba kezd. A képzésnek – különösen felsőfokon – igazodnia kell az európai trendekhez, a külföldi gyakorlathoz. Az egymásra épülő képzési szintek a következőképpen fognak felépülni:

- alapfokú szakképzés (szakmai alapképzés, szakmunkásképzés),
- erdősztechnikus (középfokú szakképzés),
- erdőgazda (felsőfokú szakképzés),
- erdőmérnök (Bsc),
- okleveles erdőmérnök (Msc),
- doktori képzés.

Az előadók szerint jelenleg legrosszabb helyzetben az alapfokú szakképzés van, de a középfokú képzés is jelentős gondokkal terhelt.

Hozzászólásával segítette a fórum munkáját a többiek mellett *Pataki Ta-*

más, az FVM Képzési-, és Szaktanácsadási Intézet főigazgatója, *Szitás József*, az Oktatási Minisztérium Felsőoktatási Főosztályának képviselője, *Ormos Balázs*, az OEE főtitkára, valamint *Luzsi József*, a MEGOSZ elnöke.

A rendezvény végén *dr. Folcz Tóbiás* szakosztályelnök bejelentette, hogy az oktatásban érintett szervezetek vezetőiből, képviselőiből megalakítottak egy *Erdészeti Szak-, Középfokú és Felsőoktatás Harmonizált Rendszere* nevű munkabizottságot. Ez a konzultatív szakmai szervezet lesz hivatva segíteni az illetékes szervezeteket az oktatási struktúra korszerűsítésében.

A képzési rendszer átalakulásának részleteiről a közeljövőben lapunkban részletesebben tájékoztatjuk olvasóinkat.

Kép és szöveg: **Detrich Miklós**

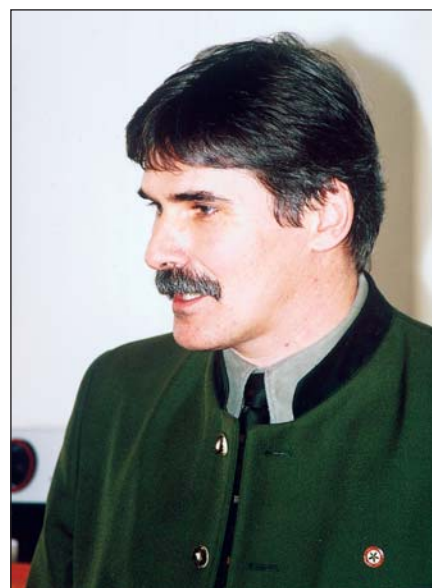
Dr. Faragó Sándor

Andrésiné dr. Ambrus Ildikó

Dr. Folcz Tóbiás

Pataki Tamás